

06802470

MEDUNARODNI SUD ZA KRIVIČNO GONJENJE LICA
ODGOVORNIH ZA TEŠKA KRŠENJA MEDUNARODNOG PRAVA
POĆINJENA NA TERITORIJI BIVŠE JUGOSLAVIJE OD 1991.

KOMBINOVANA IZJAVA SVEDOKA

PODACI O SVEDOKU:

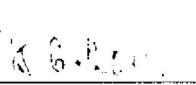
Ime: Dorde Ristanić

Datum rođenja: 2. 8. 1957.

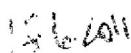
Pol: muški

Nacionalnost: bosanski Srbin

Potpis:

Datum:

Dr. Ristanic

15.6.2011

06802471

Vec sam ranije davao dokaze Tužilaštvu u vidu snimanog razgovora vodenog 12.2.1998. godine¹, te 10. i 13. januara 2003. godine². Pročitao sam transkript razgovora iz 1998. godine i preslušao snimak razgovora iz 2003. godine, na srpskom jeziku. Potvrđujem da su to vjerni zapisi sa razgovora. Ova izjava je kombinacija isječaka iz tih razgovora.

1. *Zamolili bismo Vas da nam ispričate na koji način ste postali uključeni u politiku?*

1990. godine kada su se formirale nacionalne partije, tada se formirala i Srpska demokratska stranka. I tada sam se ja uključio u tu partiju i bio sam član Opštinskog odbora, jednog tijela od 23 čovjeka. Na prvim višestranačkim izborima formirali smo listu, odborničku, i bio sam kandidat na toj listi i izabran za odbornika Skupštine opštine Brčko. Bio sam četvrti na toj listi a ukupno nas je izabrano 14 od mogućih 90. Kasnije, kada je došlo koncem 1991. godine, Srpska demokratska stranka je skoro u svim gradovima formirala Srpsku skupštinu koju su činili ovi izabrani odbornici, u skupštine opštine i činili predsjednici mjesnih odbora, znači manjih tih... Mjesni odbor, to znači mjesna zajednica, selo i tako dalje, znači predsjednici tih mjesnih odbora SDS-a na teritoriju opštine koju pokriva ta politička partija. Te Srpske skupštine su formirane u mjestima gdje su Srbi bili u manjini. Očigledno stvarajući organ koji bi mogao da preuzme funkciju u slučaju da dode do podjele u legalnoj skupštini opštine koja je tada postojala. Ja sam 23. ili 21. decembra, ne znam tačno, samo znam da nije 22., 1991. godine, bio određen da budem predsjednik te Srpske skupštine. Istina, u to vrijeme to nije bilo mjesto koje je nešto obećavalo. Ali sam ga ja prihvatio smatrajući da će svojim radom moći da neke stvari dovedem na pravo mjesto. Praktično ta skupština nije ni funkcionala do rata. Tek je ona kasnije u toku rata, od možda oktobra mjeseca 1992. imala svoju funkciju.

¹ 65ter#08519 ("Razgovor iz 1998.")

² 65ter#22238 ("Razgovor iz 2003.")

36802472

Politička situacija u Brčkom prije rata

Razgovor iz 1998. godine, str. 2

2. *Kakva je bila etnička, odnosno nacionalna distribucija stanovništva na području Brčkog 1991. godine?*

Bilo je, govoricećemo o okruglim brojkama, bilo je 20% Srba, bilo je 24% Hrvata, bilo je oko 6% Jugoslovena i otrprilike toliko možda, ne mogu tačno znati, ostalih. Kad se to sve sabere i oduzme od 100 onda je to negde 44% Muslimana. Ali je bitno da je bilo 20% Srba.

Razgovor iz 1998. godine, str. 3

3. *Kakav je bio sastav skupštine 1991. u pogledu toga koji je bio broj predstavnika iz SDS-a, SDA, SDP-a i tako dalje?*

SDS-a je bilo 14 od 90, da li 90 ili 80? Čini mi se da je 90. I mi smo imali 14, znači negdje je to 15-16 procenata biračkog tijela. Hrvati su imali nešto više, čini mi se oko 20-21 odbornika, što je otrprilike odgovaralo procentu njihovog stanovništva. SDP je imao 25 ili 23, nisam siguran, a SDA je imao nešto manje od SDP-a, jednog ili dva odbornika. I bilo je Muslimanska-bošnjačka i čini mi se jednog da je imala, i bili su Reformisti, čini mi se sa četiri predstavnika. Otrprilike broj odbornika oslikavao je nacionalnu strukturu stanovništva u opštini.

Vojna situacija u Brčkom prije rata

Razgovor iz 1998. godine, str. 4

4. *Kakva je bila struktura vojne komande na području Brčkog?*

36302473

Do 19. maja 1992. je bila višenacionalna struktura. Znači svi oficiri koji su se zatekli a nisu pobegli ili otišli na neku drugu ili treću stranu su bili u tom sastavu. Naravno, sa većinskim srpskim kadrovima jer je takav bio u vojsci raspored.

5. *Da li to znači da je među aktivnim vojnim licima bilo više Srba, da li to želite da kažete?*

Da.

6. *Ko je bio zapovjednik na tom području, odnosno ko je bio u vrhu vojnih vlasti u Brčkom?*

Bio je potpukovnik Pavle Milinković, koji je bio komandant te brigade koji je imao svoje pomoćnike za pozadinu, za bezbjednost, za informisanje i tako dalje. Znam ljudi likom, ali imena ne mogu da se sjetim. Pomoćnik za pozadinu bio je potpukovnik, mi smo ga zvali Mungos. Imao je brkove i bio je nizak. On je bio Srbin, a pomoćnik za moral i ta administrativna pitanja bio je isto jedan potpukovnik koji je bio Hrvat po nacionalnosti i mislim da je on i danas u vojsci Jugoslavije. Zvao se Slavko Demić. Vjerovatno ću se sjetiti i ovih drugih.

7. *Ko je bio zadužen za rezerviste?*

Vojni odsjek.

Razgovor iz 1998. godine, str. 6-7

8. *Da li je bila organizovana bilo kakva kampanja za naoružavanje Srba?*

Kampanja je postojala. Pritisak stalni na SDS i armiju, ali mislim da je počelo naoružavanje samim početkom rata. Tada su magacini otvoreni i maltene je nosio ko je šta htio. Kažu da kad je počeo rat da je ta brigada imala ispod 100

naoružanih ljudi za oružani sukob. Ali sve je to tokom rata naoružano, bila je mobilizacija, i tako dalje.

Razgovor iz 1998. godine, str. 7

9. *Da li je SDS na bilo koji način bio uključen u naoružavanje stanovništva?*

Pa u jednom obliku, jeste.

10. *Da li biste to mogli da nam pojasnite?*

SDS je insistirao da njihovo članstvo, njihovi ljudi, idu u vojsku, u rezervu. To je i bio jedini put da dodete do oružja i da formirate jedinicu koja bi se mogla odbraniti od eventualnog neprijatelja. Ali naši ljudi to nisu htjeli, nego su svi htjeli da imaju puške kod kuće. I to je bio osnovni problem zašto je početak rata dočekan s možda 100 ljudi koji su bili spremni za rat.

11. *Da li je postojala neka opšta raspodjela naoružanja civilima koju je organizovao SDS?*

Ne. Način na koji se dolazilo do oružja je bio eventualno odlazak u rezervu, znači u rezervni sastav, i onda nerazduživanje tog oružja, nego se nosilo kući. Konkretno, ja sam bio rezervista 1992. i nisam vratio oružje, ali ne znam za ostale. Ali sam legalno zadužio to oružje. Znači, moglo se doći do oružja. Postojao je revers.

12. *Ali morali ste da pristupite rezervnim jedinicama da bi dobili oružje, je li tako?*

Da. Ali samo znam za svoj slučaj, vjerovatno je bilo takvih još.

Predratne aktivnosti SDS-a

06882475

Razgovor iz 1998. godine, str. 8

13. Ko je bio predsjednik SDS-a na nivou opštine?

Nažalost, nije više živ. Da li vam treba ime?

Da.

Milan Vojinović. Dr. Milan Vojinović, koji je umro 1995. od srčanog udara i koji je bio poslanik u Narodnoj skupštini Bosne i Hercegovine, kasnije Republike Srpske. Kao što sam rekao, sve instrukcije su dolazile preko njega, a on je bio zatvoren čovjek. Nije volio ni da piše ni da mnogo priča o onome što bi saznao u Sarajevu sa svojim saradnicima.

Uputstva o formiranju Ratnog predsjedništva i drugih republičkih tijela

Razgovor iz 1998. godine, str. 11

14. U pregovorima sa vojskom, da li je bilo ikakvih uputstava ili instrukcija iz SDS-a na republičkom nivou?

Ja takvo uputstvo nisam vidio niti znam za to. A kažem vam, postojali su razgovori u Sarajevu, i predsjednik SDS-a je prenudio informacije sa tih sastanaka, ali ja ne znam da li je on o tome imao bilo kakve pismene dokumente. Ali mi smo se ponašali u skladu sa takvim instrukcijama, da budemo u dobrim odnosima sa JNA. Što smo mi i činili, naravno.

15. Pregovori sa drugim stranama o preraspodeli vlasti na nivou grada, da li je to nešto što se odigravalo samo u Brčkom, po vlastitom nahodenju, ili je to bio dio koordiniranog pristupa SDS-a?

Koliko ja znam, znam za sličan slučaj u Zvorniku. Pogriješio bih ako bih naveo i jedan drugi grad, ali tamo gdje su Srbi bili u nekoj apsolutnoj manjini

vjerovatno je to bila instrukcija.

16. Da li možda znate da li je to bilo organizovano od strane glavnog kriznog štaba i na koji način su te instrukcije ili naredenja stizala?

Mislite od Glavnog odbora SDS-a? Glavnog odbora SDS-a na nivou Bosne i Hercegovine?

17. Ili od nekog drugog tijela na tom nivou. Pitam Vas da li je postojalo neko tijelo, Glavni odbor ili neko drugo tijelo koje je to koordinisalo?

Te instrukcije su slane preko republičkog SDS-a. Da li je to Glavni odbor ili Izvršni odbor, ne znam koji je organ, ali uglavnom je te instrukcije preuzimao predsjednik SDS-a, opštinski predsjenik SDS-a, nekad usmene, nekad pismene, i tako dalje. Ono što me se direktno nije ticalo u mom poslu, nisam želio da gledam. To je normalno. Znam da je SDS izdao naredenje, ali ne znam ko je to bio. Znam da je to naredenje potpisao predsjednik SDS-a, Dr. Radovan Karadžić, da srpska opština ili skupština opštine treba da formira ratno predsjedništvo, koje bi obavljalo funkciju skupštine u slučaju rata. I mi smo to uradili 29.4.1992. godine. Formirana je i komisija, komisija za ispitivanje eventualnih ratnih zločina.

Razgovor iz 1998. godine, str. 12-15

18. Da li ste Vi bili član Ratnog predsjedništva?

Da.

19. Da li biste mogli da nam kažete ko je sve bio član, koje su bile funkcije Ratnog predsjedništva i koje su bile njihove funkcije?

Ratno predsjedništvo je bio organ koji je mijenjao Skupštinu, na koga su prenesene sve ovlasti Skupštine. U tom Ratnom predsjedništvu nisu postojala

06302477

zaduženja ko će šta raditi, nego samo organ koji je mogao da odlučuje u ime Skupštine, jer je Skupštinu bilo teško okupiti.

20. *Koja je bila Vaša uloga u Ratnom predsjedništvu? Na kojem ste Vi položaju bili?*

Ja sam bio član Ratnog predsjedništva kao i svih ostalih jedanaest. Nije bilo izbora, formalnog, predsjednika Ratnog predsjedništva. To se podrazumijevalo valjda da predsjednik srpske skupštine bude i predsjednik Ratnog predsjedništva.

...

Postao sam predsjednik. Ja sam bio predsjenik Skupštine. Nije se niko otimao za to mjesto. Bio sam tu najmlađi i nije me niko mnogo ni pitao. Ali sam to prihvatio kao obavezu.

21. *Ko su bili članovi Ratnog predsedništva?*

...

Bio sam ja, bio je predsednik SDS-a, odnosno poslanik u Narodnoj skupštini Dr. Vojinović, bio je njegov zamjenik Maričić, bio je budući načelnik policije Dragan Veselić, bio je Milenko Kokasevica - on je poginuo. On je jedan od osnivača SDS-a. Bio je Drago Todorović koji je bio aktivno vojno lice, bio je načelnik veze u brigadi, bio je Mišo Zelić, koji je kasnije postao predsjednik Višeg suda. Koliko sam to nabrojao? Bio je Milisav Milutinović, koji je bio komandant Teritorijalne odbrane u starom sistemu, i zatekao se na tom mjestu. Bio je Ilija Pajić, koji je u to vrijeme, prije rata, bio predsjednik SK Pokreta za Jugoslaviju; bio je Pero Marković, koji je bio predsjednik Izvršnog odbora u tripartitnoj vlasti. Bio je Goran Trupić. On je bio odbornik u Reformskim snagama. To je znači 11 ljudi. Možda nisu bitna sva imena.

06802478

22. *Kakvu je vlast Ratno predsjedništvo imalo nad vojskom u tom području?*

Nikakvu, nikakvu.

23. *A da li je imalo neku vlast nad policijom?*

Samo kroz njenog načelnika koji je bio član tog tijela, ali direktno nikakvu naredbodavnu.

24. *Da li ste mogli da naložite načelniku policije da učini izvjesne stvari?*

Da, moglo se naložiti.

25. *Kakva uputstva je Ratno predsjedništvo davalo policiji za funkcionisanje grada?*

Ne zvanično, nego moglo se dogovoriti odredene stvari. Kasnije je uspostavljena koordinacija sa MUP-om. Mi smo imali glavnu preokupaciju u maju mjesecu da formiramo izvršnu vlast, što smo uradili, čini mi se, 17. maja, da ojačamo policiju, da mobilišemo što više ljudi u policiju da bi se spriječile stvari koje su se inače dešavale, krađe, pljačke. Uglavnom su se vodili svi ti razgovori, sve te kritike na račun pripadnika policije koji nisu mogli da urade ništa na terenu da se ne pljačka, da se ne ubija, ako je bilo toga. Moram priznati da u to vrijeme, pošto je sve bilo formirano bez ikakvog temelja, da je načelnik policije imao strahovite probleme sa organizovanjem aktivnosti MUP-a. Niko nije htio da sluša nikoga jer nije bilo čvrstih zakona. Nažalost, on je poginuo u avgustu 1992., pa vam on, nažalost, ne može pomoći, ali znam da je imao strašnih problema, da su ga i hapsili, da su ga i vezali, tukli, pripadnici paravojske razne. Čak su i mene jednom uhapsili jer sam tobože dovodio ljudi iz Bijeljine da uvedu red u Brčko, što nije istina, policajce iz Bijeljine. A bili smo onda na jednom sastanku koji nije imao veze s time. I došli su po mene da me vode u tadašnju zgradu policije, došli su u zgradu koja je nama služila kao zgrada Opštine, jer je zgrada Opštine bila sva razbijena i

06802479

bila je na samom mostu. Ali to nije bitno. To je moj problem.

26. Kad su Vas uhapsili?

Prije nego što će taj načelnik policije da pogine. To je bio konac jula ili početak avgusta, ne znam tačno. Bilo je strašno, svakih sedam dana su zauzimali policijsku stanicu, pa pokupe sva vozila, svo oružje, kojekakve dokumente, pa odu. To je strašno bilo.

27. Govorite o paravojnim jedinicama?

Crvene beretke, i tako. Ali se nije moglo boriti protiv njih.

Razgovor iz 1998. godine, str. 16

28. Kakvu kontrolu je Ratno predsjedništvo imalo nad dogadajima u Brčkom nakon 30. aprila?

Osnovni cilj Ratnog predsedništva je bio da uspostavi civilnu vlast, znači da obezbijedi funkciranje svih preduzeća, funkciranje u smislu čuvanja, da se postave odgovarajući ljudi na ta mesta da bi bili odgovorni, da se obezbijedi platni promet, struja, voda, prihvati izbjeglica. Znači, jedna koordinacija sa svim ljudima koji bi trebali da učestvuju u tom civilnom životu. A onda smo sve te nadležnosti, kada smo formirali Skupštinu opštine, prenijeli na Skupštinu opštine u skladu sa zakonom o skupštini opštine i lokalnim vlastima. I svi smo bježali od glasina koje su kružile gradom da se u gradu dešavaju ubistva i tako dalje. O tome niko pametan nije htio da razgovara. Bilo je verbalnih pokušaja da se vojnog komandanta pita da li on može te paravojne jedinice staviti pod svoju kontrolu. On je odgovarao ovako: "Ja ne mogu tu ništa, moja je artiljerija". Ali ipak im je davao oružje i hranu kao svojim vojnicima.

36902480

Razgovor iz 1998. godine, str. 17

29. Kakva se komunikacija odvijala između Ratnog predsjedni i SDS-a na republičkom nivou?

Nije bilo te komunikacije, jer sva komunikacija se odvijala između raznih nivoa SDS-a. Na samom početku, ako smo se htjeli obratiti nekome sa nekim zahtjevima, obraćali smo se direktno Palama, Vladi ili Skupštini, ili Predsjedništvu. Moram priznati da je Ratno predsjedništvo, ta uloga Ratnog predsjedništva imala smisla dok se nije formirao Izvršni odbor. Poslije je korišteno za smjenu raznih lokalnih vlasti, jer smo mi u Brčkom promjenili devet, deset vlada. I dobro je da je Ratno predsjedništvo rano prestalo da živi, i da je oživjela Skupština. To je već bilo koncem 1992.

30. Kada je Ratno predsjedništvo prestalo da postoji?

Prestalo je da postoji kada se formiralo Ratno povjereništvo.

31. Kada je do toga došlo?

Nisam siguran. Mislim da je to bilo u avgustu ili septembru 1992.

Uputstva za varijante A i B

Razgovor iz 2003. godine, str. 6-8

32. (G. Ristaniću je data kopija Uputstava od 19.12.1991. godine, verzija br. 093³ i omogućeno mu je da je pregleda). Da li vam je poznat ovaj dokument?

Teško se sjetiti, ali mislim da je ovaj dokument pročitan. Nisam potpuno siguran, ali mislim da je ovaj dokument pročitan na opšinskom odboru SDS-a.

³ Dokazni predmet P960

06802481

Mislim da je vjerodostojan.

...

33. *Ovaj dokument bi bio donesen u (Brčko). Da li se slažete?*

Da. Ovaj dokument je najvjerojatnije donio član SDS-a i poslanik u skupštini.
Niko drugi ga nije mogao donijeti.

34. *A to je?*

Dr. Vojinović, Milenko Vojinović.

...

35. *Mislite na sastanak krajem decembra kada je (u Brčkom) osnovana Skupština opštine i kada ste Vi izabrani za predsjednika Skupštine? (...) Da li je tada, tj. na tom sastanku, iznesen taj dokument?*

Nije bio razdijeljen. Samo ga je pročitao onaj ko ga je donio, tj. predsjednik. Dakle, predsjednik SDS-a Dr. Vojinović, imao je običaj da skra... da skraćuje stvari, da obavi posao što je prije moguće, tako da bi on to pročitao i izvadio srž dokumenta. Dakle, nikada se stvari nisu diskutovali sa nekim argumentima... argumentima i slično. Jer, ako je to bilo predsjednikovo mišljenje, onda je to bio Sveti gral, nije se moglo... (...) Bilo je dosta strogo.

36. *OK. Razumijem to što ste upravo rekli, ali želim da za potrebe zapisnika ustanovimo da možete potvrditi da je na sastanku krajem decembra 1991. godine, kada ste Vi prisustvovali Skupštini, Dr. Vojinović, predsjednik SDS-a u Brčkom, spominjao ovaj dokument na tom sastanku, da se kreće sa osnivanjem Opštine i druge stvari koje on sadrži?*

Nisam 100% siguran, ali recimo 99%.

06802482

Razgovor iz 2003. godine, str. 9-32

37. (G. Ristanić je zamoljen da obrati pažnju na prvu stranicu i na posljednji pasus u uvodnom dijelu, gdje se govori o opštinama u kojima je srpski narod u većini, koje se spominju kao varijanta A, a onda, djelimično, o opštinama gdje Srbi nisu u većini, varijanta B). Da li se slažete da je Brčko spadalo u opštine na koje se odnosi varijanta B? Što znači da su tu Srbi bili u manjini.

Da.

...

38. Dakle, tu se kaže (u Uputstvima za varijante A i B) da će predsjednik Opštinskog odbora SDS-a biti komandant Kriznog štaba. Dakle, ko bi to bio u ovom slučaju?

Trebalo je da to bude Dr. Vojinović, ali kako se Maričić predstavljao kao predsjednik Kriznog štaba, mislim da su njih dvojica imali neki dogovor.

...

39. Ko je još bio u Kriznom štabu u to vrijeme?

(Maričić) se predstavljao kao predsjednik Kriznog štaba. Dakle, Dr. Vojinović je bio član Kriznog štaba, a ostali koji bi trebalo da su članovi bili su Pero Marković, kao predsjednik Izvršnog odbora opštine Brčko, te Miodrag Pajić, koji je bio član vlade i direktor geodetske uprave. Oni su trebali biti članovi. Trebalо je tako da bude, ali pošto se meni lično to sve nije svidalo, nismo se upuštali u razgovore o tome, tako da mi nije poznato kako je to tijelo radilo.

40. Dobro, ali da li vi to želite da kažete da se Krizni štab u to vrijeme sastojao od svega četiri-pet ljudi?

06802483

Da, jer je jedna osoba bila predsjednik Opštine i član Glavnog odbora SDS-a, to je bila jedna te ista osoba.

...

41. Skrenuo bih Vam pažnju na tačku 4, ispod prvog stepena, "Uputstva o sazivanju i proglašenju Skupštine srpskog naroda". Da li je to uputstvo sprovedeno?

Da.

42. U redu. Razgovarano o ranijem periodu, to je razmatrano na tom sastanku krajem decembra u Brčkom?

Da. Mislim da je to bilo 23., ali nije bitno.

43. Uputstvo se nastavlja: "Prvu sjednicu skupštine srpskog naroda, na kojoj će se izabrati predsjednik skupštine opštine, sazvatiće predsjednik opštinskog odbora SDS". U redu. Dakle, vi danas kažete da je sastanak na koji ste nam obratili pažnju, za koji kažete da je održan 21., 23. decembra, ustvari bila prva sjednica Skupštine?

Da.

44. U redu. Tada ste Vi izabrani prema odredbama tog uputstva?

Da.

...

45. Tačka pet. početak: "Izvršiti pripremne radnje za formiranje opštinskih organa, kao što su sud za prekršaje, stanica javne bezbjednosti i drugih, te pripremiti spisak kandidata za rad u ovim organima." A onda se pominje i

36802484

ovo: "Pripremiti preuzimanje kadrova i odredene opreme centara službi
bezbijednosti i njihovo priključivanje stanici javne bezbjednosti, itd." Možete
li danas potvrditi da su uputstva iznesena u tački 5 sprovedena u toj opštini?

Da, mogu potvrditi da su sprovedena.

46. Jeste li Vi bili uključeni u te poslove?

Na neki način, u Opštinskom odboru SDS-a.

47. U redu. Možete li mi malo pojasniti kako je to uradeno? Jeste li sastavili
dugačak spisak imena?

Ne, ne. Nisu pravljeni spiskovi, već se razgovaralo o ljudima koji bi po
obrazovanju i iskustvu odgovarali za neki položaj. Tako smo pravili spisak.
Utvrđivali smo ko bi bio pogodan za neki položaj.

48. U redu. Mogu li Vas onda pitati da li se preferisala partijска pripadnost,
drugim riječima, da li je lojalnost npr. SDS-u bila važnija od tehničkih
kvalifikacija?

Apsolutno, u to vrijeme.

49. Jer imamo jedno vrlo interesantno imenovanje, o kojem ćemo nešto kasnije,
koje bi moglo biti relevantno za ovaj pasus, a to je kasnije imenovanje
Dragana Veselića za komandanta policije. On je profesor matematike ili
ekonomije i nije imao iskustva u policiji.

Ali je imao ambicije da radi u policiji.

50. A on je bio lojalan član SDS-a?

Da.

...

51. U tački 6 govorи se o uspostavljanju skladišta za hrani, ratne proizvode i, tajnim kanalima, robne rezerve itd. Kaže se da to treba da bude isključivo odgovornost Kriznog štaba. Možete li nam danas reći da li je u Brčkom postupljeno u skladu sa ovim uputstvima?

Dakle, opštinski odbor SDS-a sastojao se od predsjednika mjesnih odbora SDS-a i nekih desetak ljudi iz grada. Na redovnim sastancima koje smo održavali ponedeljkom, sa tim ljudima smo razgovarali i savjetovali ih da idu tamo i uskladiše nešto hrane i druge robe. Nismo imali uslove da kontrolišemo državne /nejasna riječ/ ili bezbjedne materijale /prema originalu/ — iz poznatih razloga.

52. Razumem to, ali u izvesnoj meri opštinski odbor SDS-a je igrao ulogu u sprovodenju ovih uputstava?

Da. Upozoravali su... Upozoravali su narod preko svojih članova, ali i bez toga ljudi su čuvali nekakve rezerve.

53. Bez obzira na to što je u ovom uputstvu rečeno da je to isključivo odgovornost Kriznog štaba?

Da.

54. Dakle, možda je to dobar primjer preklapanja odgovornosti Kriznog štaba i Opštinskog odbora?

Kada govorimo o ovome, ništa se nije moglo sprovesti u tajnosti. Krizni štab nije bio... Nisu mogli otići u /?državna/ skladišta i nešto učiniti. Zato je opštinski odbor upozorio /?predsjednika/ mjesnih odbora da upozore Srbe u ..

ovoj opštini da pokušaju da naprave nekakve zalihe hrane i druge robe.

55. (...) Tačka 7: "Intenzivirati informativno-propagandnu aktivnost radi blagovremenog i potpunog informisanja srpskog naroda o političkoj i bezbjednosnoj situaciji". Možete li nam danas potvrditi da je ovo uputstvo sprovedeno u toj opštini?"

To je uradeno samo preko Opštinskog odbora.

56. Kojeg ste Vi bili član?

Preko ljudi iz Opštinskog odbora, oni su bili neka vrsta prenosilaca poruke, ili tako nešto.

57. A Vi ste bili član tog odbora, zar ne?

Da.

58. Dakle, da li je to rađeno putem nekakvih javnih komentara u novinama, na radiju, ili na sastancima, političkim sastancima?

Mi nismo... nismo imali tu mogućnost u Brčkom.

59. Dakle, usmenim obavještavanjem?

Da. A onda su ljudi... Ljudima je preporučeno da gledaju program i čitaju novine iz Jugoslavije, one kanale na kojima su Karadžić i drugi govorili o nekim stvarima.

...

60. Sada znam da ste Vi bili član Opštinskog odbora, ali ko su još u to vrijeme bili članovi Opštinskog odbora SDS-a u Brčkom?

Bile su 33 osobe. Svi predsjednici mjesnih odbora i deset... deset ljudi iz grada, pored ovih predsjednika mjesnih odbora.

61. *U redu. Koji je bio Vaš položaj u Opštinskom odboru?*

Član Opštinskog odbora, i bio sam među ovom desetoricom iz grada.

62. (...) *Ko je tu bio predsjednik Opštinskog odbora?*

Milenko Vojinović.

63. *Je li neko bio potpredsjednik?*

Da. Boško Maričić.

64. (...) *Spomenuli ste (...) da ste se oslanjali na informacije koje su stizale izvan granica opštine, te da je srpskom narodu u opštini sugerisano da... da čitaju novine iz Jugoslavije i da /nejasno/.*

Sve je to tada bila Jugoslavija, ali novine iz Beograda.

65. *A čini mi ste da ste rekli da ste se u izvesnoj meri oslanjali i na Vojinovića, na komunikaciju koja je stizala u opštini preko Vojinovićevih kontakata sa rukovodstvom u Sarajevu i na Palama?*

Da. U to vrijeme su još uvijek bili u Sarajevu.

66. (...) *Da li ste ikada putovali s Vojinovićem na takve sastanke u Sarajevu? Da li je on uvijek išao sam, ili ste i Vi redovno išli s njim?*

Nikada. Obično bi putovali on, zvanični vozač iz Opštine, Dr. Ibro Ramić, koji je isto bio poslanik, ko je još bio... Možda Đapo. Možda je i Đapo bio tu kao

član SDP-a, ali... Ali njih dva doktora su putovali zajedno. Jedan je bio član SDS-a, a drugi član SDA, i zajedno su putovali na skupštinske sjednice i... Isto tako, kada bi išao na sastanke SDS-a vozio bi ga opštinski vozač, takav im je bio dogovor.

...

(Medutim) ja sam tamo putovao sa Miodragom Pajićem. Održavao se sastanak u "Holiday Inn"-u. Pošto je Miodrag Pajić bio direktor geodetskog odsjeka, ja sam išao s njim, vjerovatno u svojstvu predsjednika opštine. Tamo su se nosile samo karte Opštine, sa nekakim oznakama rasporeda stanovništva, na područjima gdje žive Srbi, Muslimani i Hrvati. (...) (To je bilo prije rata), u februaru, martu, ne znam.

...

Cilj tog sastanka je bio da se pronade teritorija na kojoj bi bilo moguće uspostaviti koridor ili vezu sa Krajinom.

...

67. (...) Tučka 8. "Početi sa pripremama i izvršiti procjene broja pripadnika aktivnog i rezervnog sastava policije, jedinica TO, jedinica civilne zaštite i u skladu s tim izvršiti njihovu popunu i preduzeti sve druge potrebne radnje za njihovo aktiviranje." Možete li nam danas reći u kojoj meri su ova uputstva sprovedena?

Nije ništa napravljeno. Apsolutno ništa nije napravljeno.

68. Zašto?

Nije bilo ni moguće, jer Krizni štab nije za to bio spremjan. Ljudi su bježali sa tog područja i izdvajanje nije bilo popularno, pardon, jer su Srbi tu bili u

36332489

manjini. Komandant TO-a je bio Srbin, ali on je izjavio da ne želi biti komandant samo Srbima, te da će ostati komandant samo ako situacija ostane nepromijenjena. Dakle, imali smo komandu nad brigadom, što nam je bilo dragو i njima se to na neki način svidalo. A u sklopu te brigade je bio i vojni odsjek.

69. JNA?

To je bila JNA. Vojni odsjek, koji je imao spiskove svih ljudi, tako da nije bilo potrebe da se pravi poseban sistem.

70. *Jer je u stvari to na neki način već bilo tu, spremno?*

Vjerovatno. Mi smo odlučili da ostanemo u Jugoslaviji, a u tom momentu Jugoslavija se još nije bila raspala. A u to vrijeme su savezna armija i savezno ministarstvo odbrane mobilisali ljude. I... Tako da mi ustvari nismo mogli otići i priključiti se muslimanskoj teritorijalnoj odbrani ili hrvatskoj teritorijalnoj odbrani. Govorim o situaciji prije rata.

71. (Broj 9) "Obavijestiti kadrove srpskog naroda da u narednom periodu ne koriste godišnje odmore, da ne putuju, odnosno da ne napuštaju mesto stalnog boravka." Da li je to urađeno?

Bili su obaviješteni, ali u to vrijeme mi smo imali samo četvero ljudi... u vlasti.

72. Ko ih je obavijestio?

Na Opštinskom odboru, jer svi su bili članovi Opštinskog odbora.

73. U redu. Deset. "Izvršiti pripreme /nerazumljivo/ kako bi se obezbijedila zaštita djece, žena, starih, bolesnih itd." U nastavku: "... u punoj saradnji sa komandama i štabovima oružanih snaga, tj. JNA." Da li je to učinjeno?

36302490

Članovima opštinskog odbora izdata su uputstva da svi u svojim selima i u predgradima grada obrate pažnju na situaciju, a postojao je i pravac koji smo odredili za pravac koji srpski narod treba da koristi da se povuče u... u Bijeljinu - u pravcu, u pravcu Bijeljine, u sela u kojima su Srbi bili u većini.

74. *Ko je odobrio taj pravac?*

Niko, jer... To je bio jedini mogući pravac preko Tuzlanske ceste, preko Potočara i Bijeljinske ceste.

...

75. *A što se tiče uputstva o punoj saradnji sa JNA, u kojoj mjeri je to sprovedeno?*

Uglavnom, JNA je imala svoje jedinice raspoređene u tim srpskim selima, i ta saradnja je u tom smislu ostvarena. Dakle, stanovništvo je u velikom broju trebalo da uspostavi neku vrstu saradnje sa tim izmeštenim jedinicama JNA, a obično su se rezervne jedinice JNA ustvari sastojale od ljudi iz tog kraja. Da, iz tog sela. A sve te jedinice... Sve te jedinice su bile raspoređene u području prema Bijeljini.

76. *U redu. Dakle, to je na neki način dobar primjer nivoa saradnje između SDS-a i JNA koji je postojao u to vrijeme?*

Da.

...

77. (...) *Slijedeći pasus: "Popuna ratnih jedinica po standardima JNA, na principima pravednosti i čovječnosti srpskog naroda, uključujući služenje ličnim primjerom funkcionera SDS-a i drugim uglednim ljudi." Možete li mi pojasniti ovo upustvo?*

To vjerovatno znači da ljudi, članovi SDS-a, ne bi trebali da izbegavaju mobilizaciju. (...) A to je priča koja se ljudima stalno ponavljala, kada se primi poziv za mobilizaciju to ne treba izbegavati, i to se govorilo i na opštinskom odboru, tako da... I tačno je da su to dobro plaćali.

...

78. Da predemo na drugi stepen varijante B. Broj 1: "Sazvati sjednicu srpske skupštine opštine i obrazovati izvršni odbor, itd." Da li je to izvršeno?

To je kao druga... Mi nismo imali sjednicu skupštine, niti smo birali ta tijela. Nismo ih mogli obrazovati jer smo već imali ta tijela. U mirnodopskim uslovima to je bila normalna situacija. Članovi Opštinskog odbora i članovi SDS-a su bili i članovi vlade. Predsjednik vlade je bio Srbin, član SDS-a.

79. Dakle, to uputstvo je zahtjevalo da vi stvorite paralelna uputstva... paralelna vladina uputstva, ali vi to niste mogli iz razloga koje ste objasnili.

...

Nije bilo potrebe.

...

80. (...) Dva: "Mobilisati sve snage policije iz reda pripadnika srpskog naroda i u saradnji komandama i štabovima JNA vršiti njihovo postepeno prepočinjavanje."

Ne znam šta ta riječ znači, prepočinjavanje. Mislim da u vezi s tim nič nista napravljeno, to je, koliko je meni poznato to je... u vezi s nama, da li su održani neki sastanci sa pripadnicima rezervnog sastava policije ili od nekoga iz Kriznog štaba ili nisu, meni nije poznato. Ali kada su počeli sukobi, to je

06802492

dobro funkcionisalo, bez ikakvih problema.

81. *Šta je funkcionisalo?*

Svi pripadnici rezervnog sastava policije odazvali su se pozivu i javili se na dužnost, te su otišli i dobili oružje od armije.

82. *Dakle, to je bilo početkom maja?*

Da, kada su počeli sukobi.

...

83. *Tri: "Putem nadležnih organa obezbijediti sprovođenje naredjenja za mobilizaciju rezervnog sastava JNA i jedinica teritorijalne odbrane." (...)*
Kako je, po Vašem mišljenju, ova rečenica iz uputstva sprovedena (u Brčkom)?

Po mom mišljenju, ona je sprovedena na neki način paralelno, da je ovo nama dato da se time bavimo, a da su na nekom drugom mjestu donošene odluke o vertikalnom sistemu ove organizacije. Naš zadatak je prevashodno bio da ubijedimo ljude da se odazovu pozivima.

84. *Kada kažete "naša", mislite na opština?*

Na SDS.

85. *Uopšteno?*

Da.

...

06302493

Da ubijedimo ljudce, kao politička stranka, koji su zaista učestvovali u vlasti u to vrijeme, i da ubijedimo ljudce da treba da se odazovu na pozive i da pristupe JNA, jer se na JNA u to vrijeme gledalo kao na stranu koja je na neki način komunistička, i koja neće štititi interes srpskog naroda.

86. *U redu. Dakle, u mjeri u kojoj je ovo uputstvo... u kojoj je ovo uputstvo ovdje izneseno, vi ste pokušali da ga sprovedete?*

Da, da ubijedimo ljudce da se odazovu na poziv. (...) Ali nismo imali mogućnosti da ljudce pozivamo javno, nego samo putem članova opštinskog odbora. (...) Mi nismo imali kontrolu nad medijima. To su bili zajednički mediji, koji su imali svoju programsku strukturu. A mi – kada kažem mi, mislim na SDS – mi smo etiketirani kao pro-armijski, kao da mi na neki način podržavamo taj pro-armijski stav, a drugi su smatrali da nam takva armije u to vrijeme nije bila potrebna, ili tako nešto.

...

87. (...) Tačka 4 drugog stepena varijante B: "Organizovati vršenje neprekidnog fizičkog obezbjedenja, itd." (...) Možete li mi, molim Vas, dati Vaš komentar na ovo uputstvo?

Postojala je straža... U selima su postavljene straže, i to je bilo tako u svim selima: srpskim, muslimanskim i hrvatskim. To je bilo fizičko obezbjedenje, uglavnom su osmatrali situaciju i naoružane ljudi, uglavnom su imali pištolje. (...) Osmatrana je i ova strana rijeke, kao na primjer most, luka, da, most, jer se očekivala invazija sa te strane.

88. *Ali u onoj mjeri u kojoj je civilna bezbjednost organizovana u lokalnim opštinskim selima (prema originalu), srpskim selima, da li je to uputstvo sprovedeno preko lokalnih predstavnika u opštinskom odboru (SDS-a)?*

Da.

...

89. (...) Tačka 5. Tu se govorio o (...) zalihamama hrane i drugih roba. Mislim da smo o tome već razgovarali u jednoj od prethodnih tački, pa idemo dalje. Šest: "Na prilazima naseljima sa većinskim srpskim stanovništvom organizovati tajno osmatranje sistema sa javljanjem sva tri stanovništvo (prema originalu). A onda u drugoj rečenici: "Razmotriti plan evakuacije". Da li je ovo uputstvo sprovedeno u Brčkom?

To se odnosi na ovu tačku 4. To tajno osmatranje je bilo jedini način da se to sproveđe.

90. Dakle, to je tamo bilo tako?

Ljudi su uglavnom vršili tu dužnost. To su bile nekakve patrole kroz sela noću, u civilnoj odjeći, iako nije bilo problema.

91. Ali te patrole, to što je tamo organizованo, o čemu ste mi upravo govorili, da li je to bila posljedica, da li je to organizованo kao posljedica ovakvih uputstava?

Ja mislim da je na ova uputstva (...) utjecala aktuelna situacija u to vrijeme, da je situacija utjecala na ta uputstva, neka vrsta samo-organizovanja, već tada povećane budnosti.

...

92. Dakle, da li biste se složili da je u smislu uspostavljanja ovih mehanizama koji se spominju u tačkama 4, 5 i 6, da su oni uspostavljeni na osnovu kombinacije okolnosti i ovakvih uputstava koja su /nerazumljivo/ u to vrijeme.

Mogu se složiti s time.

06302495

...

93. (Sedam): "... Za posebne vidove odbrambenog organizovanja na području opština gdje većinsko stanovništvo nije srpsko odgovoran je Krizni štab, itd.", završava se sa: "da preduzima aktivnosti koje su primjerene svakoj konkretnoj situaciji, odnosno procjeni njenog mogućeg /nerazumljivo/. Možete li nam dati svoj komentar na ovo uputstvo, g. Ristaniću?

Sve ovo se odnosi na Krizni štab. Krizni štab je odgovoran, a dio tih dužnosti se izvršavao preko opštinskog odbora SDS-a. To je bila jedina vlast koja je, ustvari, mogla izvršiti neke od ovih zadataka.

...

94. (...) Cjepidlačimo u smislu davanja imena grupama, zar ne? Jer postojala je ta dvostruka linija koju Vi... želite da naglaste i objasnite. A ako gledamo svako ovo uputstvo, ja mislim da biste Vi... rado potvrdili da je bar var većinu njih sproveo opštinski /prema originalu/, a ne Krizni štab.

Naravno, sproveo.

95. U redu, sproveo, ali onda, ako mogu... Oprostite što vas ponovo vraćam na taj dokument, pod tačkom 7, drugi stepen, varijanta B. Da li ovdje pravite razliku u smislu Opštinskog odbora i Kriznog štaba? ili mislite da je to ta dvostruka linija o kojoj smo govorili?

Ja ne znam šta su oni sami radili. Ja znam ono što se dogadalo na opštinskom odboru. Sve se sprovodilo preko opštinskog odbora, ili se pokušavalо sprovesti preko opštinskog odbora. Uvijek je bilo 33 do 35 ljudi, i uvijek je bilo dvadesetak simpatizera ili članova stranke koji bi došli da to čuju. A kada se toliko zadataka podijeli tolikom broju ljudi, šanse za uspjeh se smanjuju. Nije bilo mehanizama koji bi, recimo, nekoga prisilili da to izvrši, samo

slobodna volja i osjećaj da se time može doprinijeti vlastitoj bezbjednosti.

96. *U redu. Međutim, ja to prihvatom i smatram da je to /nerazumljivo/ o čemu ste govorili. Ali Vi biste mogli potvrditi da je Opštinski odbor sproveo stvari koje se spominju u tački 7 o kojoj smo razgovarali, onoliko koliko je mogao, zar ne?*

Uglavnom, da. To su bila uputstva koja nisu dovodila u opasnost, koja nisu nikoga dovodila u opasnost. U tim uputstvima ne stoji da se protive nekoga treba nešto poduzeti. Bilo je vrlo lako sprovesti ta uputstva tamo gdje smo imali tehničke uslove da to učinimo, ili gdje se to moglo učiniti.

Naoružanje i paravojne jedinice

Razgovor iz 2003, str. 52-55

97. (...) *Pitanje kojim sada želim da se pozabavim je mobilizacija lokalnih Srba u armiju i lokalnu policiju, te dolazak tzv. Crvenih beretki, Crvenih beretki Kapetana Dragana, kako bi obučili te ljude koji su se odazvali mobilizaciji. Možete li mi, molim Vas, malo razjasniti ta dva pitanja?*

To se desilo krajem jeseni 1991. godine, kada smo obaviješteni da brigada za mobilisane ljude organizuje, organizuje mobilizaciju u specijalnu jedinicu obuku /prema originalu/ za te mlade ljude koji su se odazvali pozivu za mobilizaciju. Dakle, na sličan način, SDS je preko opštinskih odbora rekao da ako ima zainteresovanih mladića, mladića koji su zainteresovani za obuku u takvim jedinicama, da se tu prijave. U to vrijeme oni nisu bili Crvene beretke, to tada нико nije ni spominjao, mi nismo znali ni šta to znači. Kada je počeo rat, onda, onda... onda je postalo jasno da oni imaju svoje vlastitite beretke, kape. Ne znam koliko ih je tačno bilo.

98. *Pa, poznato nam je da su kasnije ti momci bili problematični, o tome možemo malo porazgovarati kasnije. Ja bih sada htio da mi kažete ovo: kada ste prvi*

put postali svjesni, ili bolje, kada je SDS prvi put postao svjestan da su ti momci, te Crvene beretke, prije svega braća Božić – Rade i Božo Božić – pristigli kako bi vršili obuku lokalnih Srba?

Ja nisam imao, mi nismo... U svakom slučaju, ja nisam imao preciznu informaciju kada se to desilo, ali mislim da je to vjerovatno bilo krajem 1991. Mislim tako, ne mogu to dokazati, ali...

99. *U redu. Kako su se ti momci pojavili? Govorim o braći Božić i drugima poput njih.*

Ne znam ko je naredio njihov dolazak, ali znam ko ih he doveo, ko ih je fizički doveo, s kim sam ih vidio prvi put.

100. *Ko je to bio?*

To je bio Peđa Bojanić, on je bio arhitekt u Kninu i imao je neke... imao je neke poslovne veze u Kninu i prije sukoba, i za vrijeme sukoba, i tako. Ali on je poginuo prije pet-šest godina.

101. *Onako kako mi shvatamo, ovi... Uglavnom, koristićemo izraz "Crvene beretke" za te ljude...*

U to vrijeme zvali su ih "Knindže" /Kninja/.

102. *Govorimo o onima koji su stigli, kako ste rekli, krajem 1991 kako bi vršili obuku. Ne govorimo o većoj jedinici koja se nastala u to vrijeme i koja je učestvovala u prvim danima rata. /nerazumljiva rečenica/ Kako shvatamo, bar jedan dio njihove obuke, ili usmjeravanja, odvijao se u garnizonu JNA ovdje u Brčkom?*

Da, u garnizonu i u nekim izmještenim dijelovima garnizona.

36302498

103. *Aha, ali ja bih volio da shvatim kako su ti momci, koji nisu imali zvaničnu vlast ili položaj, mogli doći naizgled niotkuda i preuzeti, ili dobiti tako značajnu ulogu?*

Prije rata? Unutar garnizona, među ljudima koji su vodili garnizon. Komandant garnizona i drugi iz komande. Upravo sam se nečega sjetio. Tokom tri mjeseca u periodu od avgusta do decembra 1991, bio sam pripadnik rezervnog sastava armije, do početka decembra. Imam to u vojnoj... Moja vojna obuka, moja vojna obuka je bila... Ja sam oficir vojne policije, tako da smo bili smješteni u kasarni. U to vrijeme, ja sam još uvijek bio u kasarni i učestvovao sam u obezbjedenju komandanta garnizona, kada ih je taj Peđa Bojanović doveo. U tom mometu, u to vrijeme, nisam znao ko su oni. Poveo ih je da se sretnu sa komandantom. Dakle, to se nije desilo tek tako. Dobili smo informaciju od komandanta garnizona da će se održati obuka i da momci, uglavnom mladi ljudi koji su htjeli da učestvuju u obuci, treba da se dobровoljno prijave.

104. *Kada kačete "dohili smo", na koga mislite?*

Misljam, misljam na SDS, opštinski odbor, nije to bila nikakva tajna.

105. *Ne, ali da li je taj poziv proslijeden i drugim političkim strankama, drugim ne-srpskim političkim strankama?*

To ne znam, jer od... Ne možete tek tako izabrati ljude sa spiska koji će se priključiti takvoj jedinici, jer je obuka koju su trebali proći bila specifične prirode. Zato se to nije moglo raditi na taj način, zato je trebalo da to budu dobrovoljci i slično. (...) Ali da li je bilo i ljudi drugih nacionalnosti, nije mi poznato, jer mi nije poznata struktura te jedinice.

106. *Ne, stvar je u tome što ja mislim da je to upravo ono o čemu smo razgovarali jutros, da se ne-Srbi uglavnom nisu odazvali pozivu za mobilizaciju koja je tamo vršena. Dakle...*

Bilo je nekih izuzetaka. U većini slučajeva – da, ali bilo je i nekih izuzetaka.

107. *Ograničen broj izuzetaka.*

Izuzetaka.

108. *Dakle, ako idemo tom logikom, može se reći da je većina onih koji su prolazili tu obuku koja se nudila u to vrijeme, da su ustvari oni većinom bili Srbi. Do te mjere da je /nerazumljivo/ komandant garnizona JNA proslijedio taj poziv opštinskom odboru SDS-a, a onda je poziv proslijeden mjesnim odborima. Uz to, treba znati da je to takođe u skladu sa nekim uputstvima koja su navedena u dokumentu sa varijantama A i B iz decembra. U smislu priprema, uspostavljanja /nerazumljivo/ i priprema za mobilizaciju i obuku.*

Da, u tom smislu.

109. *U redu. A da li je SDS u Brčkom podržavao te "Crvene beretke", te oficire za obuku, da tako kažemo, te "Crvene beretke", na bilo koji način? Logistički, finansijski, putem isplate plata i slično?*

Ne, za nas – oni nisu postojali prije rata. To je bila stroga vojna jedinica pod koandom JNA, oni nisu imali nikakve veze s nama. (...) Samo u tom smislu što smo mi preko naših veza bili u mogućnosti da kažemo gradanima da postoji takva jedinica i da mogu da joj se priključe.

110. *I to je bilo to što se tiče vaših interesa, kažete?*

Da. Ljudi su se javljali u JNA. Tu su dobijali uniforme, zadatke i... Bilo je dovoljno da imate tri momka koji su bili... koji su voljeli avanture i slično, i oni bi proširili glas. A nije bio neki problem raširiti informaciju izvjesnim...

Razgovor iz 2003. godine, str. 60-74

06302500

111. (...) U kojoj mjeri je SDS bio svjestan da će mostovi biti dignuti u vazduh onoga dana kada se to desilo?

Saznali smo te noći. To sam čuo u školi u kojoj sam bio smješten, u kojoj sam spavao. U mojoj prethodnoj izjavni spomenuo sam da je to bilo u Breziki, ali to je ustvari bilo u Stanovima, koji su skoro... koji su tu blizu. Te noći sam čuo za to.

112. Čuli ste o namjeri da se mostovi dignu u vazduh?

Ne o namjeri, nego o pripremama za to, te o pripremama da se te večeri mostovi dignu u vazduh... te večeri.

113. Kako ste dobili tu informaciju?

Neposredno od komandanta.

114. A zašto bi vam on to rekao?

Jer sam ja spavao na jednom izmještenom /treba da stoji: "isturenom"/ vojnom položaju, a on je svakog dana, svake noći obilazio sva ta mjesta. A prethodne noći, jednoj grupi ljudi u kojoj sam bio i ja, rekao je da će to uraditi, ali da nije siguran kojeg datuma.

115. Ali zašto bi vam on to rekao. Prepostavljam da to nije rekao svima na koje je naišao.

On je to rekao toj grupi ljudi, četvorici ili petorici koji su bili tu, u toj kući.
Moram reći da ti ljudi nisu bili članovi SDS-a.

116. Ko su bili ti ljudi?

36892501

To je bilo u kući Gorana Trupla. On je katolik, ali ne znam da li je Hrvat, Čeh, Madžar. Miro Kasarica... Kasavica, Novak Šolaja, ja, komandant, i ne mogu se sjetiti ko još. Razgovarali smo o opštoj situaciji, o situaciji u gradu. Te noći nam je rekao da je odlučeno da se narednog dana sruše mostovi. A narednog dana, te večeri, kada je u patroli došao u obilazak te jedinice, na moje pitanje: "Pajo, kada će se to desiti?", on je rekao: "Večeras." To je to... to je bilo oko 1700 sati. I moram vam reći i ovo: mislim da je bila subota, zadnja subota prije prvog maja. Sjedio sam sa jednim prijateljem u kući jedne porodice i pili smo kafu. Tada su naišla dvojica ljudi, koji su pozvonili i tražili mene. Vjerovatno su pokušali da me nađu kod kuće, ali kako me tamo nisu našli, neko ih je uputio na tu kuću i tu su me i našli. Tada su me upitali: "Možete li poći s nama u kasarnu?" Ja sam upitao: "Zašto?" "Komandant želi da Vas vidi." Naravno, odmah sam pošao tam. Tada me je pitao da li bih htio da privremeno odem iz Brčkog u tu školu u selu Stanovi. Ja sam upitao: "Samo ja, ili..." On je odgovorio: "Ne, ne, svi članovi Ratnog predsjedništva." Dr. Beli, Dr. Boško Vojinović, Veselić, ti ljudi koji... koji su na neki način činili jezgro tog ratnog predsjedništva, svi koji su već bili imenovani za članove ratnog predsjedništva. Rekao sam mu da nema problema i da ću to učiniti, jer sam u to vrijeme bio sam kod kuće, živio sam sa ocem i sestrom. Pitao sam ga zbog čega. On je rekao: "Zbog tvoje bezbjednosti, i da ne bi pobegao iz grada." Prihvatio sam... Prihvatio sam to iz dva razloga: prvi razlog je bio to što sam htio da iskažem svoju lojalnost armiji, a drugi... drugi razlog je bio to što sam htio da odgovorim na tu ponudu... da me odvedu na nako sigurnije mjesto. I tako, narednog dana sam otišao tam, i ostao sam tam do 4. maja. I zato smo imali te kontakte, jer sam deset dana spavao u vojsci.

117. *Kada Vam je ponudeno da se preselite?*

Zadnje subote prije 1. maja.

118. *Da kažemo, u zadnjoj sedmici aprila?*

Da. Četir dana prije nego što su srušeni mostovi.

119. *Vi i drugi koji su bili, da tako kažemo, jezgra Ratnog predsjedništva su preseljeni /nerazumljivo/ zbog vaše vlastite bezbijednosti?*

Buduće Ratno predsjedništvo. Da, izmješteni smo iz grada.

120. *U kasarnu?*

To je bila jedna osnovna škola u kojoj je bila smještena neka jedinica. To je bila jedna soba sa krevetima i posteljinom, tamo smo i jeli s vojskom i tako dalje.

121. *I tamo ste bili Vi, Beli...?*

Beli je bio u Beogradu. Boško (...) Veselić. Nas trojica smo bili tamo, povremeno su dolazili i drugi, ali siguran sam za nas trojicu.

122. *U redu. Zašto, zašto ste vas trojica bili izdvojeni za taj poseban tretman? Zašto bi... Zašto bi vas trojicu izdvojili za poseban tretman?*

U skladu sa uputstvima. Jer sam ja bio predsjednik Srpske skupštine. Trebalo je da Veselić bude načelnik policije u toj srpskoj opštini. A Boško je bio komandant Teritorijalne odbrane.

123. *A da je Beli bio tu, da li bi on bio...?*

On je već bio sve.

124. *U redu, ali... Mislim, to je šačica, slažete li se, može se reći četiri najvažnija položaja unutar SDS-a, čini se da je komandant garnizona JNA tako mislio.*

06802503

Da, on je tako mislio, to... ono što će se desiti kasnije.

125. *Da li je to ponudeno i drugim visoko-rangiranim političarima ne-Srbima, članovima drugih stranaka?*

Ne znam, ali možda je bilo nekim srpskim strankama. Očito je da su igrali na više karata. Sklonio nas je iz grada, držao nas je u rezervnom sastavu, bez mogućnosti da bilo gdje odemo. Stalno smo bili pod prismotrom.

...

To sam rekao na početku. Kada sam upitao (komandanta JNA): "Zašto moram ići tamo?" U jednu ruku kako bi nas zaštitili od svega što se dešavalо, a drugo je bilo to da ne napustimo grad. A to da su nas htjeli spriječiti da napustimo grad, to... to je kao neka slika, kao... Ne mogu da nadem pravu riječ, ali...

126. *Zašto bi ga brinula mogućnost da biste mogli napustiti grad? Ne razumijem to o napuštanju grada. Da li je to bilo zato što u slušaju vašeg napuštanja grada ne bi bilo zakonitih srpskih vlasti, ili šta?*

Ili da bi to izazvalo neku vrstu bujice, ili... bježanja ljudi sa ovog područja. Jer svi mi koji smo se bavili politikom smo se sve vrijeme pojavljivali i javnosti... na toj Skupštini, pa nakon toga, dakle da se smanje napetosti i da se ljudi zadrže, da ne odu. Znam da kada su ljudi... kada su neki značajni ljudi svoju djecu odveli iz grada, to je izazvalo haos.

127. *Isto tako, nekoliko dana nakon toga trebalo je da se sruše mostovi, a Vi i ostala trojica ste bili osobe koje treba da obavljate funkcije lokalnih srpskih vlasti? Bili ste... Komandant garnizona je ustvari obezbjedivao osobe koje će biti buduća zakonita srpska vlast /nerazumljivo/ kada se sruši most?*

...

Mi bi imali... Za nešto smo im trebali. To je čudno, nevjerojatno... Ostali smo tu do 4. maja. U gradu su se dešavale stvari, a nas niko nije obavještavao, nismo bili relevantni.

128. *U toj fazi Vi ste bili predsjednik Ratnog predsjedništva?*

Da.

129. *Na tom položaju vi ste u osnovi bili vrhovna civilna vlast?*

Da, ali ne ja, nego ratno predsjedništvo. (...) Ja sam bio predsjednik.

130. *Dakle, vi ste u osnovi bili na čelu srpskog organa koji je imao vrhovnu civilnu vlast u to vrijeme?*

Da, ali nikome nije imenovao na taj položaj. (...) Jer, niko mi nije došao i rekao: "U redu, od sada ćeš ti biti na tom položaju."

...

131. *Pretpostavljali ste da vršite dužnost predsjednika Ratnog predsjedništva iako kažete da niste bili izabrani, to je bila vaša uloga?*

Da, ali do 4. maja nisam imao položaj. Ili čak do 5. ili 6. Dakle, do 4. maja, kada je iz Bijeljine u tu školu u Stanovima stigla jedna grupa vojnika i političara – ja ne znam ko ih je poslao – kada su oni stigli, oni su nas psovali i govorili: "Šta radite ovdje, morate odmah ići u grad." U toj grupi je bio i Dr. Novaković, on je bio poslanik. Dojo Arsenović, Mauzer, i još neki relevantni ljudi, a to su oni koje poznajem. Na drugoj strani bili smo ja, Beli i niko više, čini mi se. I tada... tada smo sjeli u auto s njima i otišli u grad. Međutim, nismo mogli proći kroz Grčicu, pa smo išli nekim makadamom, kroz neko selo. To je bio prvi put da sam išao tim putem. Zajedno smo došli do jednog mjesta za ratnu obuku, Senjaka. Bio je već sumrak, a tamo je bilo nekoliko

00002505

desetaka vojnika u uniformama i njihov komandant, koji je plakao i govorio:
"Gotovo je, potpuna katastrofa, sve je gotovo, sve se srušilo..." Tada su mu ti ljudi iz Bijeljine obećali poslati pomoć u ljudstvu iz Teritorijalne odbrane, i ti ljudi su sljedećeg dana i stigli. Nas su odveli u kasarnu i mi... naš... Smješteni smo u dvije kancelarije udaljene od kancelarije komandanta. Tamo smo proveli oko dva sata... pardon, dva dana. Tamo nismo ništa radili, samo smo fizički bili prisutni. Potom smo prebačeni u neku... neku drugu zgradu, i tada smo počeli da radimo. Prvo što smo radili bilo je izdavanje propusnica, i tada smo dobili pečat od tih ljudi iz Bijeljine. Uglavnom smo tada izdavali propusnice... naprimjer za ljude, ili smo postavljali direktore nekih pekara ili mesnica, takve stvari. Tada su počeli interni pregovori u stranci o tome ko će osnovati vladu. To je komentar u vezi sa onim o čemu smo već razgovarali, ali to na neki način baca svjetlo na... pojašnjava neke stvari.

132. Dakle, samo da se vratimo na taj period zadnje sedmice aprila 1992. godine, kada ste zajedno sa Boškom i Veselićem odvedeni u školu. Kažete da je Vojinović bio u Beogradu. Možete li mi reći šta je on tamo radio?

...

On je mislio da će se izvući iz svega toga. (...) Doslovno je namjeravao da se više ne vrati u Brčko. To mogu reći jer mi je bio prijatelj. On je umro, i ne može da govorи. Znam to jer se sjećam telefonskog poziva... telefonskog razgovora koji smo vodili preko telefona /prema originalu/ kada sam mu ja rekao: "Vrati se, inače i ja bježim za tobom." Jer bez njega to sve nije imalo smisla, on je nekako bio karizmatičan i imao je autoritet da komunicira sa drugim funkcionerima u opštini, sa rukovodstvom SDS-a, sa komandantom brigade.

133. Vi ste ga nagovrili da se vrati?

I komandant ga je zvao.

06302506

134. *I vas dvojica ste ga nagovorili da se vrati?*

Da. Da, komandant je pokušavao da ga nagovori da se vrati, a ja sam vršio izvjestan pritisak tako što sam govorio: "Ili ćeš se ti vratiti, ili i ja idem za tobom." (...) (To je bilo) krajem aprila, nakon te sjednice Skupštine. (...) Mislim da je tada shvatio da neće biti ništa... da neće biti ništa od tog dogovora, tih međustranačkih dogovora. Ja mislim... mislim da pošto je on bio jedan od... on je bio pregovarač, tada je to shvatio. (...) On je otišao nakon Skupštine, koja je održana 27. Mislim da je tog dana pokupio svoju ženu i djecu i da je otišao. A to je i meni bio nekakav znak.

135. *Znak da će se nešto desiti?*

Ili da će se desiti loše stvari.

...

136. *Kada se Vojinović vratio, pridružio vam se u školi u tom selu koje ste spominjali?*

Ne, sreo sam ga... Čekao sam ga na autobusnoj stanici u Bijeljini. Došao je autobusom iz Beograda u Bijeljinu. (...) Onda smo došli u Brčko. Po njegovim uputstvima zakazan je sastanak Opštinskog odbora i pozvani su svi članovi. Onda sam ga pokupio i mojim autom smo krenuli i zaustavili se u Grčici, jer je htio da vidi svog frizera. Nosio je makaze koje je bio ponio u Beograd da ih naoštri, a zauzvrat mu je taj čovjek, frizer, podrezao brkove. Taj frizer je bio Hrvat i bio je prijatelj pokojnog Vojinovića. Kasnije mi nije bilo jasno kako Vojinoviću ništa nije bilo jasno. Ili nije shvatao situaciju, ili nije shvatao koliko je situacija komplikovana. Jer, došao je iz Beograda, otišao da posjeti svog frizera, tamo proveo sat vremena u razgovoru s njim i sve, a onda je otišao na taj sastanak, i tada se sve to izdogadalo, na tom sastanku, nakon tih događaja.

137. Je li to bilo prije nego što su mostovi srušeni, ili nakon toga?

Prije. Mostovi će biti... trebalo je da se sruše narednog jutra. Održali smo sastanak od 7 do 8 sati, i tada je uspostavljeno Ratno predsjedništvo, 12 ili 13 ljudi. Tada nam je rečeno da svako mora /štiti/ i čuvati vlastitu kuću i selo, da ne puštaju sinove da idu bilo gdje, da situacija ni na koji način nije ohrabrujuća, jer nije postignut nikakav dogovor sa druge dvije strane. I da... i onda... Oko 11 ili 12 sati čuli smo da će most biti srušen.

138. Dopustite mi da Vas tu zaustavim. Rekli ste da vam je na sastanku rečeno da situacija nije ohrabrujuća, da treba da zaštite sebe i da ne puštaju sinove nikuda. Ko vam je to rekao?

To smo mi govorili, Beli, ja, Boško, ti ljudi koji su na neki način bili na vlasti, ljudi iz Izvršnog odbora. Jer, ljudi su nas pitali šta se dešava, "da li možete da postignete dogovor". Svi su gledali u nas, u rukovodstvo SDS-a.

139. A vi ste tada već kolektivno znali da su pregovori propali?

Nije postignut dogovor.

140. To je bio dogovor o centru Brčkog?

Podjela, uopšte. Postoji nekakva nametnuta teza da su Srbi htjeli podjelu grada. U redu, mi to jesmo htjeli. Ali nismo imali izbora. Dakle... jer mi smo bili mali u poređenju sa drugima, a sa tom politikom razvlačenja, Brčko je bio zadnji grad u kojem su izbili sukobi. Dakle, možemo reći da smo tome doprinijeli, ili je Mustafa Ramić mogao reći da je doprinjeo tome, ali i da smo imali samo jedan rat manje /prema originalu/, to je bio uspjeh.

141. U redu, ne želim da previše odlutamo. Sada govorimo o sastanku koji je održan krajem aprila, prije nego što su srušeni mostovi. Da li ste Vi i Vaše kolege obaviještavali druge da... o situaciji, o tome da situacija nije dobra?

36302508

Da.

142. *Izdali ste uputstva koje ste ranije spomenuli?*

Koja su bila na neki način u skladu sa ovim uputstvima.

143. *Uputstvima sa varijantama A i B?*

Da.

144. *Rekli ste... da je Predsjedništvo formirano na tom sastanku. Onda ste rekli da ste po automatizmu Vi postali predsjednik Ratnog predsjedništva. Jesam li u pravu?*

Stigao je faks iz Sarajeva, sa Pala, sa potpisom Radovana Karadžića. Možda nemate taj dokument, ali vjerovatno ćete ga dobiti. U njemu su bila uputstva o formiranju ratnog predsjedništva, da odmah treba da se formira ratno predsjedništvo. A ljudi koji treba da uđu u to tijelo bi bili skupštinski poslanici, ljudi koji su... koji su ustvari učestvovali u zajedničkoj vladi i vlastima, da se formira jedna mješovita grupa. A pod tačkom 2 bilo je nekakvo uputstvo da se osnuje komisija za istraživanje ratnih zločina, koju smo mi takođe osnovali. A sve to je napravljeno bez ikakvog objašnjenja.

...

(Faks je stigao 28. aprila.) Jer on... nije stigao 27. jer je 27. Dr. Vojinović bio u Brčkom, a ne... ne, on je otišao u Beograd 27., odmah nakon sjednice Skupštine, dakle, radi se o skupštini opštine. Tatkо da je moguće da je faks stigao 28. (...) (Dr. Vojinović) je telefonom iz Beograda dao uputstva sekretaru SDS-a da sazove sastanak. (...) koji će se održati 29. A 29. Dr. Vojinović dolazi u Beograd /prema originalu/ i ja ga vozim nazad u Bijeljinu.

145. Kada je stigao faks, 28.?

Ja mislim, nisam sto posto siguran, ali recimo 28. ili 27. najkasnije /prema originalu/.

146. U redu, onda je to samo koincidencija da je Beli sazvao sastanak 29., a Vi ste iskoristili priliku, s obzirom da je sastanak sazvan za 29., da formirate ratno predsjedništvo u skladu sa Karadžićevim uputstvima?

Prvo smo dobili ta uputstva gdje je stajalo da to treba da se uradi odmah. Mislim da je to jedan od razloga zašto je Dr. Beli došao u Brčko. Možda inače ne bi došao.

147. Da li je on zano da ćete dobiti taj faks?

Ne znam.

148. Ali morao je znati, ako vi /?nagadate/ da je to bio razlog zašto se vratio u Brčko.

Bio je pozvan. Nakon što mu je rečeno da je stigao takav faks, on je rekao da će doći. (...) Rekao je: "Ne želim da razgovaram o tome, vi ste svi budale, ne želim da budem s vama."

...

149. Šta... maloprije ste rekli da tačka dva... Dakle, prvo uputstvo je bilo da se odmah formira ratno predsjedništvo, a mislim da ste rekli da je druga tačka bila da se formira neko tijelo za istraživanje ratnih zločina.

Komisija za istraživanje ratnih zločina, mislim da... To mi je u tom trenutku bilo čudno.

150. Možete li se sjetiti još nekog uputstva iz tog faksa. Spomenuli smo prva dva, dali je bilo još...?

Mislim da nije. To je bila jedna stranica, kratko, bez mnogo detalja.

...

Dakle, Ratno predsjedništvo je prema uputstvima, prema tim uputstvima imalo ovlaštenja Skupštine. To je bila zamjena za skupštinu, i zato sam ja izabran za predsjednika. (...) Jer ja sam bio predsjednik srpske skupštine. To je bila ta analogija. Ja mislim da... Mislim da je to uputstvo poslano svuda, poslano svima, i da nije stiglo samo u Brčko. Gdje god nije bilo moguće funkcionisanje skupštine, mislim da su ta mesta dobila takvo uputstvo.

...

151. U redu. Ali Vi kažete da je vrijeme kada su srušeni mostovi, da je to bilo tačno jedan dan nakon što se se vi organizovali na taj način, rušenje mostova je bila koincidencija, i da SDS nije imao uticaja na vrijeme rušenja?

Ja sam uvjeren da je to jednostavno koincidencija... samo koincidencija. Jer rekao sam vam, na sastanku koji je održan u toj privatnoj kući tom prilikom, komandant nije znao da li će to uraditi i kada. Ali noć nakon toga, kada je on u patroli došao u obilazak ljudi, tada je rekao da će to uraditi i to je... zato mislim da je to bila koincidencija. Ili je čekao da se formira ratno predsjedništvo.

152. Pa to je vjerovatnije, zar ne?

To ne mogu tvrditi, ali je moguće.

153. Zašto to ne možete tvrditi?

Nemam dokaza. Ovdje sam rekao neke stvari, a onda smo počeli da /?definišemo/ izvjesnu diskusiju. Kao naprimjer ova procjena koju sam vam dao o plašenju ljudi. Iako je to što sada govorite logično. A ja to spominjem... kroz razgovor, da je vjerovatno postojala nekakva vertikalna koordinacija između nekih važnijih tijela.

154. *Možete li biti konkretniji?*

Jer takva podjela vlasti između naroda i vlasti koju je imao srpski narod /nedovršena rečenica/. Ovaj opštinski odbor u Brčkom je bio mali, irrelevantan, nas su samo iskoristili, a mislim da su se odluke donosile na nekom drugom nivou na toj vertikalnoj liniji... Ali ja uvijek govorim, onaj ko te plaća, on ti je šef.

...

155. (...) *Od 29. aprila do 17. maja, koja su bila ovlaštenja lokalne vlade, koji je to bio organ? Je li to bila Srpska skupština? Vidite, rekli ste da će ratno predsjedništvo preuzeti ulogu lokalnih vlasti ako srpska skupština ne može da radi u slučaju prijetnje ratnog stanja.*

Ratno predsjedništvo će preuzeti dužnosti lokalne skupštine.

156. *Dobro, a Vi ste predsjednik lokalne srpske skupštine?*

Da. A nema sjednica skupštine. Nema sjednica Ratnog predsjedništva. Nemamo vladu.

157. *Aha. Znači, imamo period bez ikakve lokalne srpske vlasti?*

Da.

158. A ko je rukovodio? Ko je rukovodio, Opštinski odbor ili Krizni štab, ko je rukovodio?

Jedan dio, jedan dio Ratnog predsjedništva je rukovodio, /nerazumljivo/ mi smo bili smješteni u zgradi, zgradi Šumadije, Šumadija... Šumadija. Tu su bili oni koji su bili tu, ja, Dr. Beli, Miodrag Pajić kao sekretar Skupštine i... on je bio član zajedničke vlade, tu je bio i sekretar SDS-a, zatim zvanični predsjednik Izvršnog odbora Pero Marković, koji je istovremeno bio i član Ratnog predsjedništva. A ono čime smo se mi najviše bavili nakon 6. maja su bili nekakvi pregovori o budućem izvršnom odboru ili vladu, jer je Pero Marković, koji je zvanično bio predsjednik vlade, na neki način odgovlačio jer nije htio da odmah preuzme tu funkciju, da nastavi da obavlja tu funkciju. I tada je počelo nekakvo ubjedivanje. Nakon par dan mi smo predložili nekog drugog kandidata za taj položaj, nekoga ko nije bio član SDS-a. Od svih članova vlade koja je formirana, samo su dvojica bili članovi SDS-a. U toj zgradi uglavnom smo izdavali dozvole za preseljenje, za izlazak, za nabavku stočne hrane, funkcionisanje društvenih i javnih službi. U međuvremenu su isključili struju, vodu, telefon, sve, nismo imali ništa, tako da nismo morali da brinemo o tome.

Razgovor iz 2003, str. 77-78

159. Možete li navesti neke primjere civilnih ovlasti koje je u odsutnosti Skupštine preuzele ili zauzelo /prema originalu/ Ratno predsjedništvo sa /nerazumljivo/ pod njihovom kontrolom?

Ratno predsjedništvo nije imalo svoja tijela. Rekao sam vam da je u tim kancelarijama bilo 4-5 ljudi koji su bili članovi predsjedništva samo zato što su na neki način morali biti tu. A u biti smo obavljali samo neke jednostavne dužnosti. Izdavanje propusnica i dozvola za kretanje, neka vrsta propusnice koju je mogao dobiti svako, dok tu funkciju nije preuzeila stanica policije. Dozvole za prenošenje imovine ljudi koji su se smatrali ugroženima, kontakti s ljudima koji su ostali u svojim fabrikama, za potrebe zaštite tih preduzeća,

organizovanje snabdijevanja električnom energijom jer su u tom preduzeću ljudi radili, proizvodnja hleba. Jer u to vrijeme se ništa nije moglo kupiti za novac. Tako da se hleb pravio i mi smo ga dijelili ljudima koliko smo mogli. A kada bi neko došao sa nekog drugog područja, često iz Bijeljine, održavali smo sastanke, neku vrstu razmjene mišljenja. I radili smo na poslovima pripreme i formiranja vlade.

160. *Rekli ste da je tu bila stalna grupa od 4-5 ljudi koja je održavala sastanke u to vrijeme – govorim o kraju aprila i početku maja.*

Ne, nego u periodu otkako smo došli u grad. Znači, kad smo stigli u grad prvo smo došli u kasarnu, a onda u tu "Šumariju".

161. *Ali bez obzira gdje ste bili – o tome ćemo kasnije – jutros ste rekli da su se redovno održavali sastanci sa najmanje 4-5 ljudi.*

Mi smo tamo dolazili kao na posao. Tu smo bili ja, Dr. Vojinović, Miodrag Pavić kao sekretar Skupštine, Radivoje Pavić kao sekretar SDS-a. Obično je dolazio i Milenko Kasavica, on je bio član Ratnog predsjedništva. On je kasnije poginuo u ratu. I bili su službenici koji su tamo radili. Ne znam njihova imena, oni su izdavali propusnice i registrovali dokumente.

162. (...) *S obzirom na događaje /?tih/ dana, odnosno rat je /nerazumljivo/ i u biti ratni uslovi, da li ste imali prilike da se redovno sastajete sa ljudima angažovanim u odbrani Brčkog, kako ste vi to u to vrijeme vidjeli? Na primjer, sa komandantom garnizona, komandantom TO-a ili načelnikom policije?*

Sretali smo se sa komandantom garnizona u garnizonu. On tada nije bio tu sve vrijeme. Nekada je bio i na isturenom položaju. Načelnik policije bi obično došao uveče, i onda bismo razgovarali o dnevnim dogadajima.

...

Razgovor iz 2003, str. 80-XX

163. Po čijem ovlaštenju je (Dragan Veselić) imenovan za načelnika policije u Brčkom?

O tome ne postoji zvanični dokument. Samo prema... bile su samo stvari koje su bile u skladu sa ranijim dogovorima...

164. Ali njega je na taj položaj postavio SDS, zar ne?

da.

...

(...) U skladu sa zaključcima sa Opštinskog odbora i varijanatima A i B, utvrđeno je da će on, u slučaju formiranja srpske opštine, vršiti policijske dužnosti. Na početku rata i, kao što ste rekli, na osnovu vaših saznanja, to se desilo 2. ili 3., on je otišao tamo i počeo formirati stanicu policije.

165. Pa zar to ne predstavlja, zar to nije dobar primjer formiranja srpske opštine Brčko?

Da, jeste.

166. Dakle, možemo se složiti da barem što se tiče formiranja policije, da je srpska opština Brčko formirana 2. ili 3. maja.

Na izvještan način... To što je čovjek otišao u policiju ne znači da je formirana srpska opština.

167. Ali na zgradi policije vijorila se srpska zastava.

Ako to utvrđujemo na osnovu simbola, onda bi se moglo reći da je to tačan

datum.

Razgovor iz 2003, str. 87-88

168. Šta se desilo sa izbranom opštinskom skupštinom i njenim poslanicima?

Rekao sam da su oni koji su izabrani, legalno izabrani, da su pobegli sa svojih radnih mjestra. Predsjednik Skupštine, predsjednik Opštine, svi su otišli. Načelnik policije, jednostavno su otišli. Niko nije nikoga zamijenio na položaju.

169. Zašto su otišli?

Ja to povezujem sa rušenjem mostova. (...) Jer tog dana grad je iznenada ostao prazan. Vjerovatno iz straha od nekakvih sukoba, koji su se kasnije i desili. A u to vrijeme na drugim dijelovima teritorije formirane su još dvije opštine.

170. Koje?

I dalje je funkcionalisala opština i na hrvatskoj i na muslimanskoj strani. Tako da je postojala srpska opština, Brčko Rahić i Brčko Ravno. Tri opštine.

171. Ali zašto su nakon rušenja mostova izabrane vlasti u Brčkom, ne-srpske vlasti u Brčkom, odlučile da odu? Vi niste?

I ja sam otišao. (...) Svi su otišli, ali ja sam se mogao vratiti.

...

172. Kako to da ste se vi mogli vratiti, a ostali su odlučili da se ne vratre?

(...) Tu teritoriju su kontrolisale srpske snage, tako da su Srbi mogli tuda prolaziti. Ali nisu mogli prolaziti kroz Kolobaru, Grbavici, Gorice, Krešić,

koji su bili pod kontrolom drugih.

173. *Kada kažete da su Srbi kontrolisali te teritorije, sada govorim o prvom, drugom i trećem maju, da li mislite na JNA?*

Da.

174. *Jer tačno je, zar ne, da je nakon rušenja mostova JNA rasporedila po centru i zauzela važnije zgrade u centru grada?*

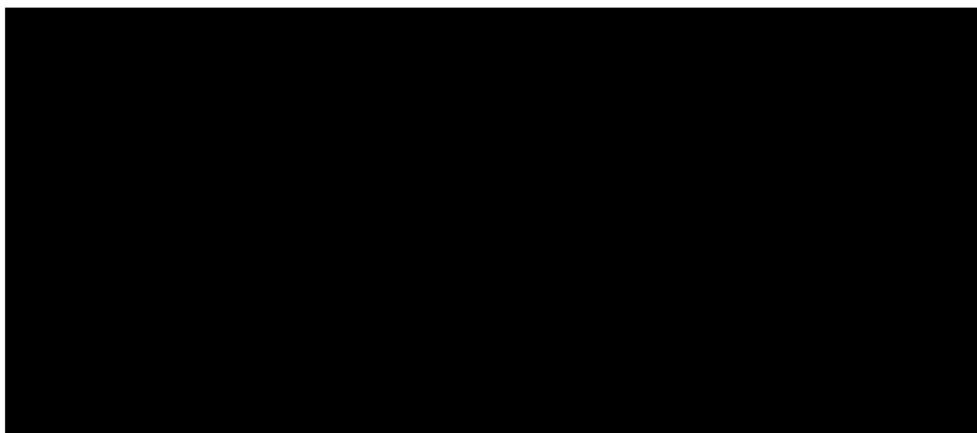
Da. Visoke, dominantne i važne.

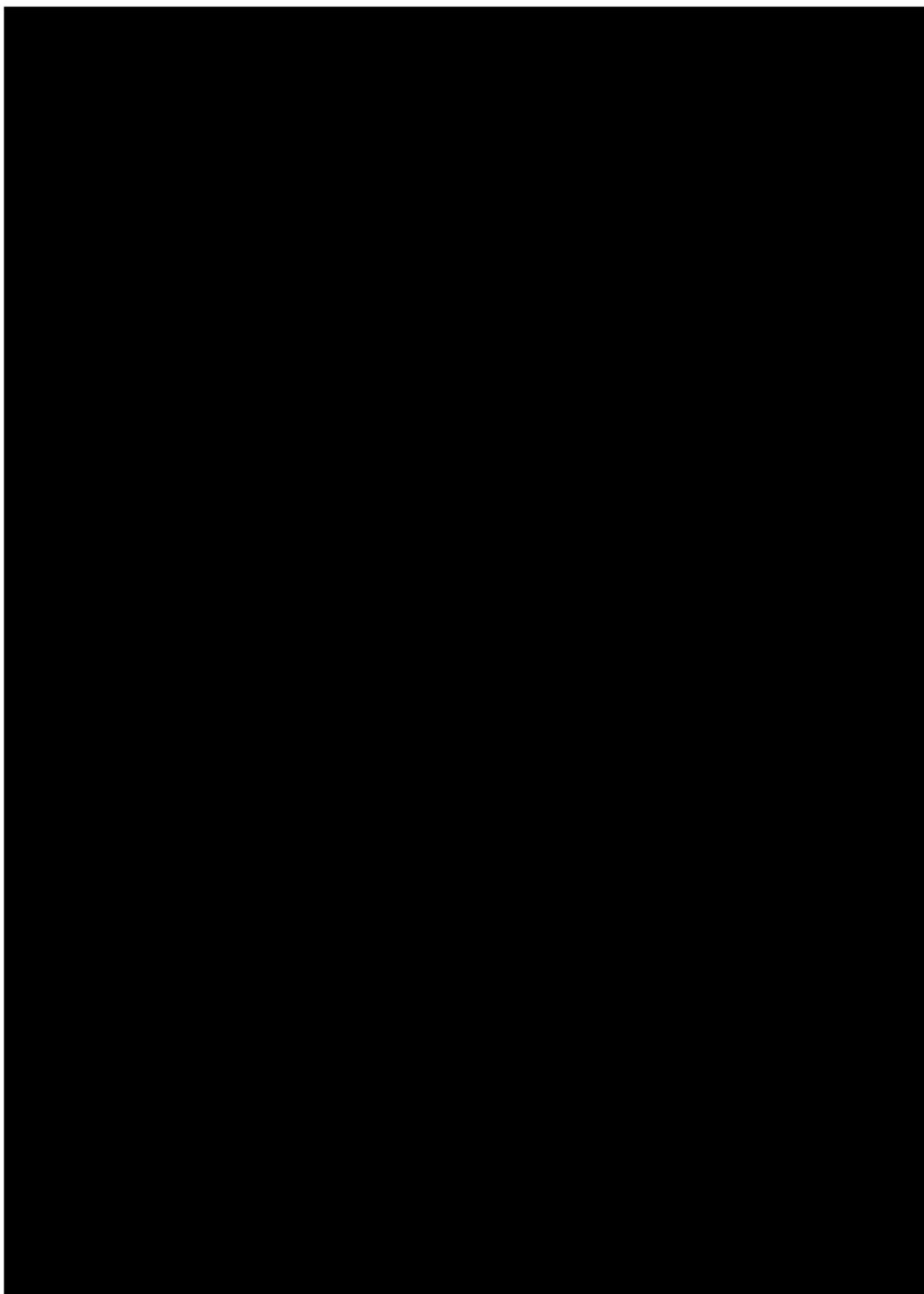
175. *Dobro. Mislim da ste ranije rekli da ste se, kada ste se vratili iz škole, Vi i drugi članovi Ratnog predsjedništva u to vrijeme, bar u početku, sastajali u /nerazumljivo/ u garnizonu.*

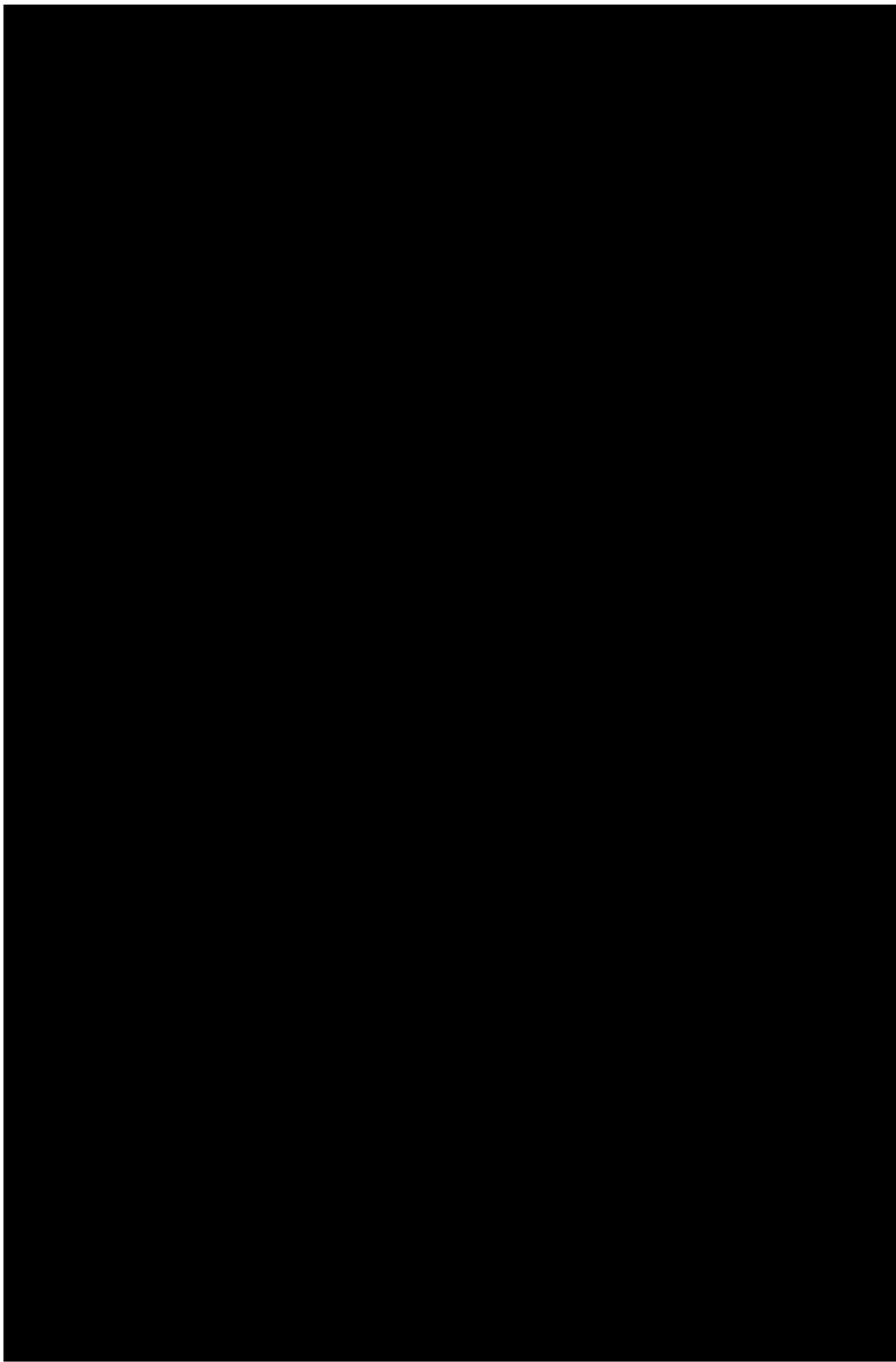
Mi smo se vratili u garnizon. Tu smo proveli dan, dan i po, a onda smo otišli. Ali nismo išli, ili barem ja nisam išao, na sastanke komande brigade iz nekoliko razloga. Ali svakako je dolazilo do susreta i razmjene mišljenja. (...)

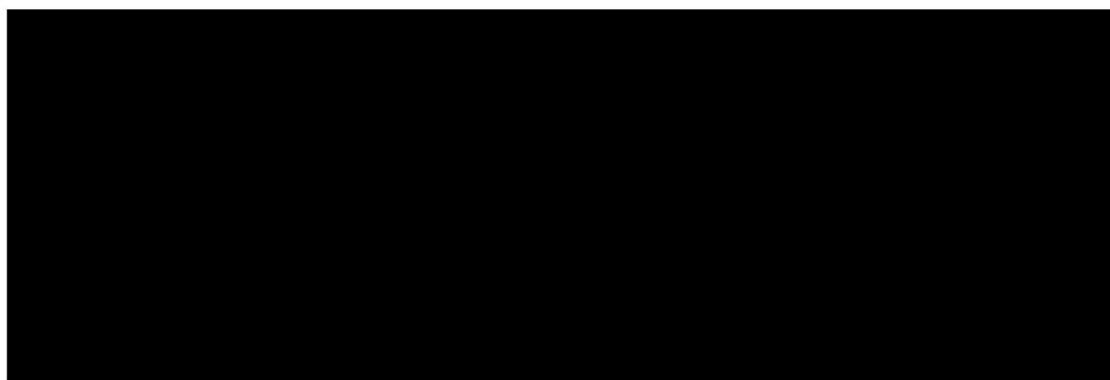
...

Zatvaranja ne-Srba za vrijeme preuzimanja vlasti

Razgovor iz 2003, str. 95-97

185. (...) Dolazimo do zatvorenicičkog centra u Luci, gdje je tačno utvrđeno da postoje značajni navodi o ubistvima i drugim ratnim zločinima koji su tamo počinjeni. Štaviše, goran Jelisić je priznao krivicu za veći broj ubistava koje je tamo počinio. Moje pitanje (...) u vezi sa centrima je da li ste znali da se tamo dogadaju ubistva?

Ja nisam imao saznanja da se u Luci dogadaju ubistva. Ali nakon nekog vremena, preko medija, radija, kroz priče koje su mi rekli neki od ljudi koji su kroz to zaista prošli.

186. Šta mislite, kada ste preko /nerazumljivo/ medija, ili priča ljudi , prvi put saznali da se u Luci dogadaju ubistva?

Teško je reći, možda u drugoj polovini godine, negdje u avgustu. Nakon što se promijenila struktura u stanici policije, kada je načelnik poginuo, došao je neko drugi ko je zaista počeo uvoditi red. To je osoba koja je prihvatala prijedloge i pomoć kako bi uvela red. On nije bio politički... nije bio vezan za neku političku stranku kao Veselić, i on je bio blizak sa mnom, uglavnom sa mnom, što Veselić nije bio. U avgustu, nakon što je taj čovjek preuzeo taj položaj, tada smo počeli da uvodimo neki red i saznali smo o... kroz to smo ih saznavali. Što se mene tiče, A ja sam imao nekoga da mi to kaže.

187. Ko je ta osoba o kojoj govorite?

Žarko Čosić. On je dugo bio načelnik policije, od 1992. do 1997. godine.

188. *Maloprije ste rekli da je Veselić imao političku moć. Kako to mislite?*

On je od početka bio član SDS-a i imao je dobru poziciju među tim vodećim političarima. Oni su ga cijenili kao pametnog čovjeka, profesora. I bio je blizak a potpredsjednikom SDS-a g. Maričićem.

189. *(Da li) vi tvrdite da niste znali za ubistva u logoru sve dok do vas nisu došle te procjene novog načelnika policije u drugoj polovini avgusta?*

Znao sam za neka, ali nisam imao nikakve pojedinosti, pogotovo kada je u pitanju Luka.

190. *Za koja ste – kažete da ste znali za neka – za koja ste znali?*

Rekao sam vam, u stanici policije, ispred stanice policije, u parku, i u blizini "Partizana".

191. *A to je bilo prije avgusta, za njih ste čuli prije avgusta?*

Početkom maja.

Razgovor iz 2003, str. 106 –

192. (...) Zanima me Vaš komentar da nije postojala odgovarajuća koordinacija po pitanju toga ko će biti pušten, a ko zatvoren.

Ta diskusija, (Ratno predsjedništvo) je o tome raspravljalo više puta, i zaključeno je da treba da se preskine sramota i da to treba da se učini što je moguće prije, jer niko od nas nije mogao utvrditi neki rok ili period u kojem se to moralo uraditi, ali trebalo je to uraditi što prije. Činjenica je, koliko ja znam, da su sa svima njima obavljeni razgovori, a ipak je trebalo neko vrijeme da se

obave te formalnosti. Ali cilj je bio da se to u potpunosti zatvori.

193. *Zašto je bilo neophodno da se ti ljudi suslušaju?*

Ja ne znam zašto, ali od Veselića se tražilo da nade najpodesniji način da se ti ljudi puste. Svi smo mi iz grada, i na nas je vršen pritisak od strane rodbine, naših ljudi, sve vrijeme, počevši od toga zašto to uopšte postoji, do toga da je bilo sramota to što te ljude držimo zatvorene bez razloga i razni drugi pritisci.

194. *Ali ja i dalje ne razumijem zašto, ako je to bila takva sramota, i ako je to prihvatalo ne samo Ratno predsjedništvo, nego i narod, da nema razloga za te logore i za držanje tih ljudi u zarobljeništvu, zašto niste jednostavno otišli tamо, otvorili kapiju i rekli tim ljudima: "Žao nam je zbog ovog nesporazuma, možete se vratiti svojim životima ili otići iz grada"?*

195. Zato što niko od nas nije zarobio te ljude. Bilo je dovoljno da neko negdje provede sat vremena, i da onda ta osoba kasnije dode i nekoga pusti, onda bi to značilo da je ta osoba učestvovala u zatvaranju tih ljudi. Kroz razgovore sa Veselićem to je traženo, ali on bi uvijek rekao da to zbog prisustva nekih ljudi u stanici policije ne može učiniti, nešto tako radikalno, jer bi njegov život bio u opasnosti. Onda je na te ljude izvršen pritisak, osam ili šest dana, da to ipak učine.

...

196. *Dakle vi pravite razliku, kažete da je logor Luka bio zatvor, a ne sabirni centar, kao što je bio garnizon?*

Mislim da je postojala razlika.

197. *Iz izjava svjedoka poznato nam je da ste Vi lično posjetili logor 8. maja, i da ste izdejstvovali da se neki ljudi puste iz logora.*

Ne znam, nisam siguran da je to bilo 8. maja. Mislim da je to bilo kasnije.

198. Pa, iz razgovora sa svjedocima iz tog perioda, a bilo ih je više, proizilazi da ste bili u logoru na dan kada je otvoren i da ste Vi lično sredili da se jedna veća grupa ljudi koji su tu bili zatvoreni pusti.

Ne, to nije bilo prvog dana, to je bilo kasnije. Ja sam bio u svojoj kancelariji, a u kancelariju, koja je bila u zgradu Šumadije došao je jedan moj prijatelj koji me je molio da s njim odem u policiju, kod ljudi koji su i vodili ta ispitivanja, da pokušam da sredim da se neki od tih ljudi puste. Nakon nekog vremena ja sam pristao. Ime te osobe je Milan Košutić. Tamo smo otišli u jednu kancelariju, ne mogu se sjetiti imena ljudi koje smo tamo zatekli i s kojima smo razgovarali. Pitao sam ih koje su mogućnosti da se izvjestan broj tih ljudi pusti, a oni su mi rekli da to zavisi od Jelisića. Onda sam poslao nekoga da pita da li takva mogućnost postoji ili ne. Oni su onda rekli da možemo izabrati grupu ljudi za koje smo smatrali da su ispravni i da će se tim ljudima dati propusnice.

199. To je bio Jelisić?

Da. U toj kancelariji je bila velika hrpa dokumenata, ličnih karti, pasoša, vozačkih dozvola, ovolika hrpa. Onda smo svi koji smo bili tamno, nas tri, četiri, pet, uzeli jedan broj tih dokumenata i izabrali ljude koje smo znali po imenu, po fotografiji, pa smo skupili sve te lične karte i napravljen je odgovarajući broj propusnica za višestruku upotrebu, univerzalne propusnice ili dozvole sa kojima su se ti ljudi mogli kretati, ulaziti, izlaziti. To je predato Jelisiću, koji je sjedio napolju, i on je to završio. Taj čovjek me je odvezao nazad, i ja sam otišao. Ali onda je uvijek bio znak pitanja u vezi sa tim ljudima za koje si garantovao, da li su ispravni. Jer među tim ljudima je bilo i onih koji su uhvaćeni sa snajperskim puškama i oružjem, tako da je čovjek mogao i pogriješiti. To je bila ta moja posjeta, ali to nije bilo prvog dana, jer je tamo već bio inspektor policije...

...

200. *Kako to da predsjednik Ratnog predsjedništva za Brčko mora da traži dozvolu od neuglednog rezervnog policajca bez čina? On je bio niko i ništa, kako to da ste morali tražiti njegovu dozvolu?*

Tako što je on imao moć.

201. *Zašto?*

Zato što je bio takav kakav je bio, i zato što je imao oružje, i to ne samo on.

202. *Želite da kažete da ste u vrijeme kad ste posjetili logor već čuli za tog čovjeka?*

Da.

203. *I čuli ste za ta ubistva u kojima je on na kraju učestvovao?*

Čuo sam to, čuo sam da neki čovjek po imenu Jelisić radi te stvari.

204. *Koje stvari?*

Da se hvali okolo kako ubija ljude, Muslimane. To je javno govorio.

205. *Dakle, u vrijeme kad ste posjetili Luku da to sredite, o čemu ste govorili, već ste bili čuli za tog čovjeka, tog groznog Jelisića, i neke priče o njemu koje su kružile gradom?*

Da.

206. *Pretpostavljam da se većina tih priča zasnivala na činjenici da on te zločine čini protiv ne-Srba, je li tako?*

Da.

207. A zbog prirode tih navoda i vrste zločina koje je činio. Vi ste mu na neki način udovoljavali kad ste došli u logor?

Ne razumijem.

208. Čuli ste da je bio umiješan u ubistva ne-Srba i da je malo lud... neko koga treba tretirati sa oprezom zbog njegove sklonosti nasilju?

Da.

...

209. U redu, prije nego se pozabavimo time, htio bih da nastavimo. Htio bih da se skoncentriramo na kratko na te priče i glasine, ili navode, koje ste čuli, pogotovo o Jelisiću. Želio bih da Vas pitam koje ste korake preduzeli kao predsjednik Ratnog predsjedništva, ako ih je bilo, da se ovi navodi istraže i da se Jelisić podvrgne krivičnom gonjenju?

210. Prvo, zatraženo je da se ta osoba izbaci iz policije, i mislim da je to i učinjeno. Mislim da se on kasnije priključio nekim vojnim jedinicama, a potom je nestao iz grada. A što se tiče istrage, sve što se moglo u to vrijeme učiniti je da se zabilježi ko je to učinio. Smatrali smo da će biti moguće dokazati stvari ako ta osoba preživi, da će sve biti moguće dokazati kasnije.

...

Niko nije mogao zaustaviti (Jelisića). (...) Razgovarali smo sa svima. Tako da ili nismo imali snage, ili volje. /?Kao/ civili, samo smo mogli moliti nekoga da to uradi. Nismo imali moći ili ovlaštenja da izdajemo naredenja.

211. *A da li ste od Veselića tražili da Jelisića uhapsi i krivično goni, ili bar da ga istraži i krivično goni za te zločine?*

Sada se ne mogu sjetiti, ali znam da je u nekim razgovorima koje smo vodili Veselić spominjao ministra. Kada smo se počeli mijesati u njegov posao, Veselićev posao.

Izyještaji i zabilješke

Razgovor iz 2003, str. 122-125

212. (*G. Ristaniću je pokazan dokazni predmet P1607, izvještaj Ministarstva pravosuda, čiji je autor Slobodan Avlijaš, i to dio koji se odnosi na Brčko.)*
Možete li potvrditi da ste Vi i Vojinović Avlijašu dali informacije o masovnoj grobnici i o broju tijela u grobnici?

Nismo o broju. Ali jesmo o lokaciji. Mislim da je tamo bio neko drugi iz policije, jer mi nismo imali taj spisak. Pozvan je neko iz policije i on je vjerovatno donio taj spisak. Ali znamo da je vršena identifikacija, da je postojao spisak ubijenih.

213. *Kako to znate?*

Od ljudi iz policije, jer je istovremeno dok su ti ljudi radili u Luci, u isto vrijeme je vršena identifikacija tih sahranjenih ljudi. To je bilo u skladu sa dogовором postignutim sa Veselićem, kako bi se unaprijedio rad policije.

214. *Oprostite, ne razumijem taj zadnji dio.*

Na početku rata, kada smo raspravljali o svim tim problemima, jedan od zaključaka je bio i to, da se izvrši identifikacija.

215. *Zbog čega, u koju svrhu?*

To je posao policije, da se napravi spisak, da se zna gdje je ko sahranjen.

216. *Taj izvještaj... U Avlijaševoj izjavi se kaže, citiram... On govori o... Daću Vam kopiju da pogledate... Radi se o rukom pisanoj zabilješci, broj 0057-7939⁴. U vezi sa tom zabilješkom, Avlijaš kaže: "Ovaj dokument je sastavljen u Brčkom, kada smo imali sastanak sa opštinskim vlastima u Brčkom. Tom sastanku je prisustvovao g. Đorđe Ristanović, koji je bio predsjednik Izvršnog odbora, bio je prisutan i predsjednik opštine, ali se ne sjećam njegovog imena, i Dr. Vojinović, skupštinski poslanik. Oni su mi dali tu informaciju, oni su mi dali taj dokument."*

Mislim da je on tu nešto pobrkao. (...) Jer u to vrijeme, Dr. Vojinović je bio predsjednik Izvršnog odbora i poslanik u Narodnoj skupštini, a ovaj papir... ovaj treći... ovaj papir je donio neko iz policije.

...

217. *Nije toliko važno ko je sastavio spisak. Nas interesuje to što ste Vi bili prisutni kada je njemu dat taj spisak, je li tako?*

Da.

218. *Dobro, a u tom spisku – ponovo ću Vam ga dati – spominje se činejница da je od 1.5.1992. do 10.7.1992. godine ukupno 216 osoba sahranjeno u masovnoj grobnici, 103 su identifikovani, 8 je umrlo prirodnom smrću, a 9 su ženske osobe. Nadalje, od 10. jula ljudi su sahranjivani na groblju, propisno označeni i sa religijskim /nerazumljivo/. Pa, mi znamo da je drugi dio netačan, zar ne? Gdje su ove normalne sahrane, gdje je to groblje gdje su ljudi normalno sahranjivani?*

⁴ 65ter#16793

U gradu postoje tri groblja. U maju i junu nijedna sahrana, niko nije sahranjen na hrvatskom i muslimanskom groblju. U početku zbog toga što su ta groblja bila u rukama druge dvije strane, a kasnije zbog toga što nije bilo bezbjedno. A kada su se stekli uslovi, mislim da su se ljudi sahranjivali na odgovarajućim grobljima.

219. *Dakle, hoćete da kažete da su izvadeni iz masovne grobnice, ekshumirani i sahranjeni po vjerskim propisima?*

Ne, ne. Od 10. jula oni koji su poginuli ili umrli...

220. (...) *Da se vratimo na Avlijašev izvještaj, kada se govori o Brčkom... tu stoji jedna rečenica nakon broja 226 koja glasi: "Ovi ljudi su poginuli za vrijeme borbenih dejstava u Brčkom". Ko je rekao Avlijašu, na sastanku na kojem ste vi bili prisutni, da su ti ljudi poginuli u borbenim dejstvima?*

Sumnjam da mu je tako rečeno. To je njegov izvještaj. Ovo, on ga je popravio... (...) Mislim da je taj razgovor sa Avlijašem bio otvoren.

221. *Šta mu je rečeno u vezi s time kako su ti ljudi u masovnoj grobnici poginuli?*

Prepostavljam, ali se ne sjećam, prepostavljam da je način... način na koji su ovi ljudi poginuli bio predmet razgovora. A vjerovatno je neizbjegna činjenica bila da su to ljudi koje su ubili Jelisić i njemu slični, i da su neki od njih zaista poginuli u borbenim... borbenim dejstvima, za one za koje nismo bili sigurni kako su poginuli. Mislim da nije bilo nikakvog razloga da se nešto od njega skriva ili da se uvija...

222. *Medutim, tačno je, zar ne, da ste u to vrijeme, a možda i ranije, Vi i drugi znali da su većina ljudi sahranjenih u grobnici, ako ne i svi, bili civilni, ne-Srbi, i da su bili ubijeni ili pogubljeni u Brčkom i okolini, uključujući mjesta kao što je Luka, u stanici policije i okolini, te na drugim zloglasnim lokacijama? To*

ste znali, zar ne?

Da.

223. To ste znali jer ste dobijali redovne izvještaje od Veselića, koji je imao svoje inspektore na terenu?

Da.

Razgovor iz 2003, str. 129-132

224. (G. Ristaniću je data kopija 65ter#07113, a to je dokument na cirilici sa sažetkom dešavanja u opštini Brčko.) U vezi sa dokumentom koji je pred Vama, a to je sažetak događaja u situaciji gdje je procjena raznih postignuća /nedovršena rečenica/. Da li možete potvrditi da je taj dokument autentičan i da ste Vi autor tog dokumenta?

Dokument je autentičan, ja sam ga potpisao, ali ima nekoliko autora. (...) To su bili ljudi iz Izvršnog odbora. (...) Jedno ime, Dr. Jovo Filipović. Mislim da je drugi Rodan (?) Radisav. Ali siguran sam da je Dr. Jovo imao veliku ulogu. (...) Nije bitno ko ga je napisao, napisan je u ime Ratnog predsjedništva i nosi moj potpis.

...

225. Kome je taj izvještaj poslan ili proslijeden? Za koga je bio taj izvještaj?

Mislim da je posлан Predsjedništvu Republike i vladu.

...

226. (...) Zamolio bih vas da prokomentarišete četvrti pasus, koji počinje sa:
"Mobilizacija srpskog stanovništva u selima je bila uspješna, dok odziv u

gradu nije bio zadovoljavajući." Možete li, molim Vas, to prokomentarisati?

Ne znam šta bih komentarisao, to je jasno. (...) Jer oni su izmjestili oružje i maga... skladišta u sela, a ljudi su se odazivali pozivu za mobilizaciju u rezervni sastav. Neophodni broj ljudstva u to vrijeme. I o tome smo razgovarali.

227. *U prethodnom pasusu govori se o tome da garnizon izmiješta artiljeriju iz grada u okolna srpska sela. Da li se to slaže sa slijedećim pasusom, u kojem se spominje uspješna mobilizacija srpskog stanovništva?*

Da.

228. (...) *Da li je JNA ustvari naoružavala srpsko stanovništvo u tim srpskim selima?*

Ne, oni su izmiještali neke jedinice. Tehnička oprema, municija, artiljerija, oružje, to su izmiještali prema Semberiji. A ljudstvo koje je to sve opsluživalo, oni su bili lokalni, to je bilo lokalno stanovništvo.

Uspostavljanje Posavinskog koridora

Razgovor iz 2003, str. 37-40

229. *(G. Ristanović je predložen dokument u kojem se iznose strateški ciljevi, utvrđeni na 16. zasjedanju Skupštine srpskog naroda u Bosni i Hercegovini održanom 12.5.1992. godine⁵.) Da krenemo od druge /?tačke/, jer je ona relevantna za (Brčko). Drugi strateški cilj je da se uspostavi koridor između Semberije i Krajine (...)*

...

⁵ Dokazni predmet P955

Da li se slažete da ste uspjeli (...) da uspostavite, da je uspostavljen koridor između Semberije i Krajine u skladu sa tim ciljem?

Da, jeste. Zbog toga je ta odluka i donesena. Da se uspostavi koridor, a kasniji događaji su pokazali da je koridor uspostavljen. Koridor ne ide samo do Brčkog, ima šest kilometara koridora koji se proteže do Brčkog.

230. U redu. Ova odluka... Čini se da je ovaj konkretni cilj datiran 12. maja, što je po meni dosta kasno. Da li je to... koncept toga... ta želja da se uspostavi koridor postojala i ranije, prije maja 1992. godine?

Na neki način, da. (...) Rekao sam vam da smo u početku nosili karte u Sarajevo, iako su u pravnom odjelu imali karte gotovo svakog sela, ali Ijudi su terena su... Njima je lakše da predlože neka rješenja. Mi znamo odnose stanovništva na terenu, znamo kakvi su to Ijudi. Da li su lijeni, vrijedni, da li su zemljoradnici ili nisu, mislim, sve. A kada govorimo o ovom koridoru, govorimo o mirnom rješenju, u mirnim okolnostima. Da se nade neki put koji će omogućiti stvaranje srpske teritorije, kontinuitet srpske teritorije, ali naravno u mirnim okolnostima, ne na silu. O tome se razgovaralo prije rata. Možda je zato ova odluka donesena tako kasno.

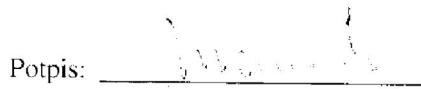
...

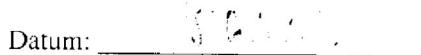
231. (...) Kada govorimo o razmišljanjima koja su temelj ovog cilja, da li želite da kažete da je zaista u februaru ili martu 1992. godine... da se o ovom koridoru raspravljalo na sastanku u Sarajevu?

Da. (...) Tada se to nije zvalo koridor. To je bilo nešto kao nastavak teritorije pod kontrolom Srba, veza između Jugoslavije i najudaljenijeg grada, naprimjer Knina.

POTVRDA SVJEDOKA

Izjava mi je glasno pročitana na srpskom jeziku i sadrži sve što sam rekao, po svom znanju i sjećanju. Izjavu sam dao dobrovoljno i svjestan sam da se može upotrijebiti u sudskom postupku pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na području bivše Jugoslavije od 1991, kao i da mogu biti pozvan da javno svjedočim pred Sudom.

Potpis:

Datum:
20.07.2011.